

Лингвистичке актуелности

29

*Израду часописа омогућило је
Министарство просвете, науке и технолошког развоја
Републике Србије*

ISSN 2406-3207

UDK 801

Институт за српски језик САНУ

ЛИНГВИСТИЧКЕ АКТУЕЛНОСТИ

29

Београд, 2016

Издаје:
Институт за српски језик САНУ
Кнез-Михаилова 36, Београд

За издавача:
Др Јасна Влајић-Поповић

Електронско издање:
www.isj-sanu.rs
www.asusilc.net/aktuelnosti

Имејл:
aktuelnosti@orion.rs

Уредници:
др Стана Ристић, др Биљана Сикимић, др Данко Шипка

Главни уредник:
др Ђорђе Оташевић

Конверзија за интернет:
др Данко Шипка

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ

Данко Шипка: <i>Reflexiva tantum</i> – уводна разматрања	1–7
Сања Грковић: <i>Религијски аспект Вукових пословица с лексемом ђаво/враг</i>	8–21
Ђорђе Оташевић: <i>Реклама као предмет изучавања у српској и југословенској лингвистици</i>	22–31

ПРИКАЗИ И ОСВРТИ

Мирјана Илић: <i>Боје у оку, свести и језику</i> (Срето Танасић)	35–37
Владан Јовановић: <i>Српска војна лексика и терминологија</i> (Ђ. Оташевић)	38–40
<i>Језикофил</i> (Марина Николић)	41–43

УКРАТКО

Ана Вујовић: <i>Франкофонија у свету и код нас</i> (Светлана Спајић)	47–48
Неђо Јошић: <i>Воћарска лексика и терминологија у српском језику</i> (Ђ. Оташевић)	49–50
Анђелка Пејовић: <i>Контрастивна фразеологија шпанског и српског језика</i> (Сања Грковић)	51–52
Александра Манчић: <i>Ствари које нас превазилазе</i> (Светлана Спајић)	53–54
Марко Буразор: <i>Невербална комуникација на делу II</i> (Светлана Спајић)	55–56
L. Čolević, O. Nedelcu: <i>Dicționar de termeni juridici și economici român-sârb : Rečnik pravnih i ekonomskih termina rumunsko-srpski</i> (Ђ. Оташевић)	57–59

БИБЛИОГРАФИЈЕ

Ђорђе Оташевић: <i>Прилози за грађу лексиколошке и металексикографске библиографије (11)</i>	63–79
--	-------

ВЕСТИ

<i>Заседање председништва Међународног комитета слависта</i>	83–83
<i>Међународно заседање ОЛА</i>	84–84
<i>Годишња скупштина Одбора за стандардизацију српског језика</i>	85–86
<i>Конференција EUROJOS XII (Ивана Лазиф-Коњик)</i>	87–89
<i>Циклус предавања Српска лингвистика данас</i>	90–91
<i>Посета Пољској</i>	92–92

ЧЛАНЦИ

Данко М. Шипка
(Државни универзитет Аризоне,
Феникс, САД)*

REFLEXIVA TANTUM – УВОДНА РАЗМИШЉАЊА

Аутор обрађује глаголску категорију *reflexiva tantum* (нпр. смејати се). Анализа у когнитивнолингвистичком приступу и на материјалу 2898 глагола типа *reflexiva tantum* утврђује прототипско језгро категорије и метафоричка проширења која га везују за њене периферне случајеве. Анализа представљена у овом раду замишљена је као први корак у темељитијем проучавању ове глаголске категорије

Кључне речи: глаголи, *reflexiva tantum*, когнитивна лингвистика, прототипско језгро, метафоричка проширења

Категорија *reflexiva tantum* обухвата глаголе који се јављају само у повратном облику, на пример *смејати се*, али не и **смејати*. У овој категорији не испољавају се системске разлике међу етничким стандардима српскохрватског језика – српским, хрватским и босанскомуслиманским, па ћемо овде испитати статус појаве у језику у целини.

У властитој српскохрватској лексичкој бази података, која садржи 51265 одредница, од чега 12345 глагола (међу којима је 2898 непрелазних) бележимо 1385 глагола из категорије *reflexiva tantum*. На ове глаголе отпада дакле преко 10% од укупне количине глагола, те готово 50% непрелазних глагола.

У овој бази података припадност глагола тој категорији обележена је уколико повратни глагол нема одговарајући неповратни еквивалент с истим темељним значењем (нпр. од *дешавати се* не можемо ни теоретски створити неповратни глагол **дешавати*) или је тај еквивалент изразито необичан и нема системски статус (нпр. од *изнојити се* можемо теоријски створити неповратни глагол, као у реченици: ³⁹*Тренер је изнојио играче*, али је таква употреба изразито необична).

---

* danko.sipka@asu.edu

Неки конзервативнији критеријуми обележавања повратних глагола показали би њихов нешто нижи проценат у укупном броју глагола, али то не би променило чињеницу да је ова глаголска категорија широко распрострањена у српскохрватском глаголском систему, знатно распрострањенија од, рецимо, категорије *pluralia tantum*.

Обрада категорије *reflexiva tantum* у српскохрватским граматикама није пропорционална значају ове категорије у језичком систему. Чак и позната по темељитој обради Хрватска граматика даје само лаконску напомену „Скупина повратних глагола нема одговарајући неповратни глагол с истим темељним значењем, нпр. *бојати се*, *смјјати се*, *надати се*.“ (Барић и др., *Хрватска граматика*, Загреб: Школска књига, 1995: 232)

Овде ћемо изнети своја уводна разматрања о овој категорији надајући се да ће се на тај начин подстаћи рад на монографији о овој категорији.

Повратни глаголи могу, из перспективе традиционалне граматичке класификације тих глагола, имати овакве системске односе према неповратнима:

неповратни : прави повратни
чешљати : чешљати се

неповратни : узајамноповратни
тући : тући се

неповратни : неправи повратни
вратити : вратити се

0 : прави повратни
0 : бусати се

0 : узајамноповратни
0 : препирати се

0 : неправи повратни
0 : дешавати се

Видимо, дакле, да све три традиционалне категорије повратних глагола садрже *reflexiva tantum*, па онда и та традиционална подела не садржи одговор на то који глаголи припадају овој категорији.

Поставља се онда питање због чега неки глаголи припадају категорији *reflexiva tantum*, а други, опет, не припадају.

Квалитативна анализа поменутих 1385 глагола из базе података показује да они припадају следећим значењским схемама:

Опис категорије	Примери	Приближан проценат од свих глагола типа reflexiva tantum
а. довести или доводити себе у физичко или психичко стање <i>x</i> без могућности да се у то стање доведе неко други	<i>знојити се, догегати се, дурити се...</i>	око 66%
б. попримати или испољавати особину <i>x</i> која се не може изазвати код другог	<i>цаклити се, момчити се...</i>	око 12%
ц. учествовати у безагентским радњама <i>x</i> могућим само као безагентске	<i>гранати се, дешавати се, обистињавати се...</i>	око 8%
д. бити перципиран или промишљан од стране неког другог	<i>доимати се, привиђати се, прохтетити се...</i>	око 1%
е. учествовати у радњама <i>x</i> које су могуће само у реципрочном облику	<i>договорити се, братимити се, ценкати се...</i>	око 9%
ф. учествовати у радњама <i>x</i> које су могуће само групно	<i>чопорити се, сјатити се...</i>	око 1%
г. учинити безобјекатску радњу <i>x</i> у довољној мери	<i>исходати се, испавати се...</i>	око 3%

Како reflexiva tantum, будући безобјекатски, представљају подврсту непрелазних глагола, поставља се питање по чему се ови глаголи разликују од неповратних непрелазних глагола. Само неке од ових категорија поседују особине које их разграничавају од нереклексивних непрелазних глагола. Тако су категорије е. и ф. по дефиницији дво- и вишеагентске, док су нереклексивни непрелазни глаголи једноагентски. Исто тако, разликовно обележје категорије г. је значењска компонента 'у довољној мери'. Уз то, категорија г. има и јединствено формално обележје циркумфиксације: *спавати* према *ис-спавати се* (*испавати, *спавати се), па тако три последње категорије можемо без проблема издвојити.

Категорије а.-д. немају пак такве разликовне особине и потребан је друкчији приступ овој појави.

Глаголи означавају оно што се у когнитивној лингвистици назива процес, па ни повратни глаголи нису изузетак. Процес се заснива на одређеној сцени, која се скенира секвенцијално и има одређен број више или мање изражених учесника. Тако, на пример, глагол давати представља сцену у којој је најизраженија особа која даје, а на сцени су још и особа која прима, те оно што се даје. Сцена се скенира секвенцијално, што значи

да говорник исту сцену доживљава у више узастопних временских одсечака – у једном давалац има предмет који даје, у другом га предаје примаоцу, у трећем га већ има прималац, итд. Више о статусу глагола у когнитивној лингвистици може се наћи на пример у: Langacker, Ronald W. *Concept, Image, and Symbol. The Cognitive Basis of Grammar*, The Hague: Mouton de Gruyter, 1991.

Ако пођемо од оваквог модела глаголског значења, онда можемо рећи да је у основи глагола типа *reflexiva tantum* следећа прототипска сцена (или гешталт)

Учесник А доводи себе у стање x у које не може довести другог.

Тако су онда прототипски глаголи категорије *reflexiva tantum* они који су наведени као а. у претходно изнесеном списку, рецимо: *шуљати се* или *смејати се*.

У целини повратних глагола, ови прототипски глаголи типа *reflexiva tantum* заправо су метафорско проширење прототипских повратних глагола, типа *бријати се* или *чешљати се*, у чијој је основи гешталт:

Учесник А врши радњу x на самом себи

Довођење себе у неко стање само је подврста чињења нечега самом себи. Тако је на пример:

почешљати се (прототипски повратни глагол, не *reflexiva tantum*) – учинити да сопствена коса поприми одговарајући облик

дошуљати се (прототипски глагол *reflexiva tantum*) – учинити да сопствено тело дође до одређене тачке настојећи да буде непримећено

Овај основни гешталт довођења себе у неко стање у које се не може довести друга особа заправо је, с одговарајућим проширењима, пренесен и на остале типове глагола категорије *reflexiva tantum*.

Особина је, заправо, утврђено стање, па онда, рецимо, у случају глагола *цурити се* имамо гешталт:

Учесник А поприма особину x, што не може учинити другоме.

који је опет продужење (по принципу логичког следа) гешталта:

Учесник А доводи себе у стање x у које не може довести другог.

с том разликом што агенс није профилиран на сцени.

Корак даље су глаголи типа *гранати се* или *дешавати се* (наведена категорија ц.). Ту је сцена из глагола а. проширена не по принципу логичког следа него метафорски. Рецимо, у реченици: *Пут се грана.* имамо посла с метафором 'Пут мења себе тако да се претвори у два пута који иду у различитим правцима'. Тако је у основи ових глагола гешталт:

Учесник А прелази у ново стање х, што не може учинити другоме.

Категорија д., глаголи типа *доимати се*, заправо су проширење сцене у основи глагола типа ц. с тим што је овде сцена субјективизована додавањем онога из чије перспективе се сцена посматра, па је у основи тих глагола гешталт:

Из перспективе посматрача учесник А прелази у ново стање х.

Посматрач и учесник А могу бити иста особа, како је у случају глагола: *ћефнти се, прохтети се* и сл. у чијој је основи: 'Посматрач из перспективе посматрача прелази у ново стање – жељења нечега'.

Глаголи из категорија е. и ф. глаголи типа *братимити се* или *чопорити се* проширују гешталт глагола типа а. тако што принцип са једног учесника преносе на целу групу, па им је онда у основи сцена:

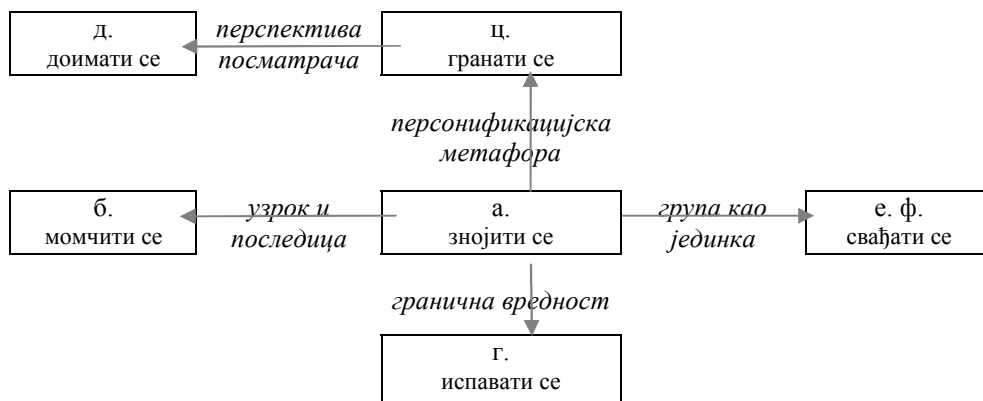
Група учесника сцене А доводи себе у стање х у које не могу довести другу групу особа.

Коначно, проширење из категорије д. слично је ономе из категорије б. Глаголи типа *испавати се, прејести се* имају у основи сцену:

Учесник А довео се у стање које се мери у односу на неку граничну вредност.

Тако је онда испавати се заправо 'довести се у стање које је досегло граничну вредност властитог задовољства тим стањем', а *прејести се* 'довести се у стање које је прекорачило уобичајену граничну вредност'.

Графички односи између различитих типова глагола типа *reflexiva tantum* могу се представити овако (основе проширења дате су курзивно, а типови глагола у квадратима):

Видимо, дакле, да су глаголи типа *reflexiva tantum* повезани углавном по принципу радијалног семантичког проширења са глаголима типа а. (уједно и најбројнијом категоријом) у центру.

Из изнесених размишљања и статистичких података произлазило би да глаголи типа *reflexiva tantum* имају прототипски центар, категорију а., која обухвата приближно две трећине глагола овог типа, а да је периферија категорије *reflexiva tantum* подељена на више области насталих различитим семантичким проширењима од централне прототипске категорије.

Ово што је изнесено не одговара, међутим, на питање где је разлика између глагола типа *reflexiva tantum* и неререфлексивних неповратних глагола. Ако погледамо глаголе типа: *смејати се* и *плакати*, или *трчати* и *прикрадати се*, није на први поглед очигледно зашто први наведени елемент припада категорији неререфлексивних непрелазних глагола, а други иде у категорију *reflexiva tantum*. Исто тако, није јасно зашто, чак и у генетски блиским језицима, за исти појам у једном језику имамо неповратни непрелазни глаголи а у другом глагол из категорије *reflexiva tantum*. Тако је код нас глагол *пузати* неререфлексиван, а у пољском је *czołgać się* рефлексиван (дословно 'пузати се').

Глаголи типа *reflexiva tantum* отварају и одређена питања битна за организацију граматичког и лексичког система уопште. На пример, низ *из...се* у глаголима какав је *извикати се* (немамо *извикати ни *викати се) могли бисмо схватити као циркумфикс са дисконтинуираним суфиксним делом *се*. Уопште, поставља се питање не би ли *се* било боље схватити као дисконтинуирани суфикс а не као партикулу.

На ова и слична питања требало би одговорити у монографској студији о глаголима типа *reflexiva tantum*, таквој студији која би узела у обзир како психолошку реалност функционисања језичких структура, тако и историјски развој језика. Овде представљени редови управо имају задатак да подстакну такав један рад.

Danko Šipka

REFLEXIVE-ONLY VERBS: INTRODUCTORY REMARKS

Summary

The present paper addresses Serbo-Croatian reflexive-only verbs (e.g., *smejati se* 'to laugh, literally: to laugh oneself). Using a cognitive linguistic approach and a dataset of 2898 reflexive-only verbs, the author establishes a prototypical core of these verbs and metaphorical extensions which link it to more peripheral cases of this category. The analysis presented in this paper is intended to be a first step in a more thorough treatment of this verb category.

УДК 811.163.41'367.622'37

821.183.41.08-84:398

398.3(=163.41)

Оригинални научни рад

Примљен: 18.9.2015.

Прихваћен: 15.12.2016.

Сања З. Грковић*

(ОШ „Ослободиоци Београда“,
Београд)

РЕЛИГИЈСКИ АСПЕКТ ВУКОВИХ ПОСЛОВИЦА СА ЛЕКСЕМОМ ЂАВО / ВРАГ

У раду се разматра религијски аспект Вукових пословица са лексемом *ђаво / враг*. С обзиром на то да се традицијска и религијска страна друштвеног живота одражава и чува у језику, важно је проучавати узајамне односе језика и културе. Циљ истраживања јесте приказ религијских компонената у Вуковим пословицама са лексемом *ђаво / враг*, што ће допринети конструисању слике света коју формира одређена језичка заједница, у овом случају говорници српског језика.

Кључне речи: лексема *ђаво / враг*, Вукове пословице, религија, култура.

1. Уводне напомене

1.0. Пословице у сажетој форми износе колективна искуства и мудрости народа бавећи се општим темама људске егзистенције и судбине на овом свету. Оне су садржатељи културних информација и представљају аналитички корпус за многа лингвистичка и лингвокултуролошка истраживања. Проучавајући пословице лако препознајемо преокупације, интересовања, начин живота, систем вредности говорника једног језика. Како је религија један од елемената духовне културе и људске свести, религија и култура су се прожимале у свим друштвеним системима, уз различите међуодnose и интензитет утицаја. С тим у вези, предмет нашег истраживања јесте религијски аспект Вукових пословица са лексемом *ђаво / враг*. Циљ истраживања је приказ религијских компонената у Вуковим послови-

---

* sanja.miladinovic@gmail.com

цама¹ са лексемом *ђаво* / *враг* што ће допринети бољем упознавању националног идентитета српског народа, а то омогућава и бољу комуникацију међу културама.

Ј. Јовановић (2006: 19) примећује: „Појмови који су човеку најчешће на уму, најчешће су и на језику. Најфреквентније речи његовог паремиолошког фонда су носиоци заветних порука једног колектива”. Као грађа за ово истраживање послужило је 95 Вукових пословица² са лексемом *ђаво* / *враг*, што поткрепљује претходну тврдњу да лексеме које имају високу фреквентност означавају фундаменталне појмове у култури српског народа.

1.1. Пошто се, у раздобљу дужем од једне и по деценије, огледао у тумачењу пословица, античких и наших, и на разне начине показао њихов значај за реконструкцију старинских веровања, Чајкановић 1926. године, у чланку *Религија у српским пословицама*, закључује: „Старинска српска религија сачувана је, у многим пословицама, у првобитној чистоти. Чак и за пословице за које би се на први поглед рекло да су постале под утицајем хришћанске цркве, често се, при пажљивијем посматрању, може утврдити да су незнабожачке” (Чајкановић 19941: 13).

У Енциклопедији православља *религија* се дефинише као: „свако веровање у апсолутну мистичну *моћ*, од које човек *зависи*, и која *контролише* његов живот и смрт, али на коју може *утицати* и ... своја *искуства* с том моћи може да *изражава* на когнитиван, емоционалан, практичан и мистичан начин ... стицање и изражавање искустава с том моћи има за њега одређено *значење*, а за заједницу одређен *значај*, јер би без тога његов живот и живот заједнице изгледао сасвим *друкчије*” (Енц. правосл. 2002: 1619, под *религија*).

У РМС под одредницом *религија* наводи се „веровање у натприродне силе и бића од којих зависи свет, веровање у Бога (или богове) као ствараоца света који управља њиме; систем таквих веровања, вероисповест”.

---

¹ *Српске народне пословице*, Вук Стефановић Караџић, Просвета/Нолит, Београд, 1987.

² Пословице су дате у ијекавској варијанти, са коментарима и другим забелешкама, како су наведене код В. Стефановића Караџића, јер су и то релевантни подаци који указују на прагматичке елементе у којима су представљене ситуације у којима је пословица настала или када се пословица може употребити; затим напомене о територијалној ограничеченост употребе неке пословице и сл. Неке од њих су на граници између фразеолошких израза у форми изрека, неке су наведене у РСАНУ у истом или варијантном облику и коришћене су као илустрације у претходном излагању.

2. Личност ђавола у српској традицији

2.0. Српски народ припада кругу европских народа са хришћанском традицијом, већинским делом православне вероисповести. Међутим, пракса народног живота и традицијски комплекс обичаја, ритуала, веровања и сл. указују на особености народне религије Срба као сложеног споја хришћанског и претхришћанског паганског наслеђа. Одвикавање народа од старе паганске праксе, посебно од магије, представљало је изузетно тежак задатак, који црква никада није до краја остварила. „У борби са старом вером, хришћанској цркви био је главни циљ да уклони и онемогући велике богове; мање важна божанства и демони остављани су, углавном, на миру. По себи се разуме да је најјачи напад био уперен на врховног Бога. Не могући да га потпуно елиминише, црква је од њега начинила злог демона, противника Божјег. Главни бог из старе вере проглашен је за ђавола. Од германског Водана постао је ђаво” (Чајкановић 1973: 194).

Ђаво иначе у паганизму европских народа није постојао; он је њима постао познат тек преко хришћанства.

Чајкановић (1973) истиче да је личност ђавола у српској традицији доста сложена; он је, према схватањима која су постала од цркве, представник греха, противник Божји, непријатељ људски; у дуалистичким скаскама и легендама јавља се као исконски противник демијургов, у приповеткама из циклуса о превареном ђаволу заменио је некадашње дивове, а према народним веровањима он је исто што и олицетворени покојник или предак. Са свим овим нису још ни издалека исцрпени сви случајеви тога унутрашњег синкетизма око ђаволове личности. Он, на пример, и по својој спољашњости (козје ноге, реп) и по својом понашању (наклоност према свирци и игри, свакојаке лудорије и мало грубље шале на рачун људи) подсећа на старинске шумске и пољске демоне (194–195).

2.1. Појам *ђаво* дефинише се у РСАНУ као „по народном веровању и религиозном учењу натприродно биће, које обично живи у паклу, замисљено као оличење зла, зли дух, сатана”.

Лексема *враг* јесте словенски синоним за лексему грчког порекла *ђаво*, и као таква јавља се у великом броју пословица као синоним у саставу варијанте одређене пословице.

У *Српском митолошком речнику* под одредницом *враг* бележи се да је то „обично назив за смиреног ђавола (демона), који није нарочито зао и да се с тога живахне особе називају враголанима” (СМР 1998: 109).

У нашој грађи налазимо потврде за поменуто значење лексеме *враг*:

1. *Не да му враг мировати.* (191)

2. *Пођи за стара, пођи за цара; пођи за млада, пођи за врага.*

Кад наговарају ђевојку или удовицу да пође за стара чоeka. (232)

3. *Узех врага поред блага; Благо пропаде, а враг остаде.* Кад се ко жени само новаца ради. Понајвише у војводству по варошима. (291)
4. *Знаће враг кашу хладити.* (112)
5. *Бура гони, враг се жени.* У приморју. (65)

И поред честе употребе лексеме *враг* у еуфемистичком значењу, у овом значењу може бити употребљена и лексема *ђаво*:

1. *На једну страну ђаво, а на другу баба, на ко нетегне.* (183)
2. *Бе ђаво не може што свршити онђе бабу пошаље.* (96)
3. *Ђаво си ти кад се натрђиш.* Рече се у шали кад се ко гради одвише паметан. (96)
4. *Около, Бого, у кућу ђаволе!* Приповиједа се да је рекла некаква жена кад је грмљело: она је мислила да Бог тучу оправи около, а на дијете које је било пред кућом викнула је да иде у кућу. (221)
5. *Као да га ђаволи за уши вуку.* Каже се да дијете женско послије десет година тако брзо расте. (139)
6. *Расте (брзо) као да га ђаволи за уши вуку.* Гледај: Као да га ђаволи за уши вуку. (246)

Овде наводимо и пословице које, по нашем мишљењу, осликавају градацијски однос између лексема *враг* и *ђаво*:

1. *Коме враг томе и ђаво.* (152)
2. *Кому враг тому и ђаво.* (154)

За тумачење значења наведених лексема веома су информативни и квалификатори који уз њих стоје. Наиме, уз лексему *враг* наводи се и квалификатор *празн.* (празноверје), док уз лексему *ђаво* стоји квалификатор *мит.* (митолошко).

3. Негативне конотације лексеме *ђаво* / *враг*

Наш материјал потврђује укрштање значења термина *ђаво* и *враг* као синонима у пословицама, где обе лексеме носе семантички потенцијал лексеме *ђаво* са семама негативне конотације „зло, невоља, беда, пропаст”.

Ко има посла с лошим, рђавим особама, имаће невоље, непријатности:

7. *Ко је год с ђаволима шућурице сијао све су му се о главу разбијале.* (148)
8. *Ко с врагом тикве сади, о главу му се разбијају.* Или: (157)
9. *Ко с врагом тикве сије, све му се о главу лупају.* (157)

Онај ко је својеглав, ко не слуша савете других људи, лоше пролази у животу тј. очекује га невоља и пропаст:

Ко се сам сјетује, ђаво му одговара. Ко не слуша другијех људи, него чини све по својој глави, каје се. (159)

Свако зло, учињено с намером или из незнања, према народном веровању *ђавољи је посао*:

Тамо, чочече, и више ми је ђаво понио. Рекао Црногорац кад га је неко укорио што се у незнању прекрстио пред Латинском црквом. (277)

Да је *ђаво* / *враг* синоним за несрећу, зло и пропаст потврђује и пословица:

Не стој ђаволе! Рече се уз ријеч кад се приповиједа како се што зло догодило. (200)

Несрећа је ипак за човека неминовност, у неком периоду живота мора се догодити:

Ако враг није разбио колијевку, разбиће гроб. Ако се чоку несрећа не догоди у младости, догодиће се у старости. (44)

Рекли бисмо да су све претходно наведене особине *ђавола* на неки начин поентиране у пословици: *Ђаво ни оре ни копа, већ све о злу мисли и ради.* (96)

Човек би зато увек морао бити на опрезу, јер се никад не зна кад се зло може догодити: *Враг не спава.* Зло се ласно догодити може. (71)³

Зато следеће пословице можемо тумачити као својеврсни савет или опомену упућену свакоме ко би и покушао да се упусти у непоштен посао или било какву активност која није у складу са хришћанским учењем:

1. *Не играј се ђаволским послом.* (н. п. с пушком). (193)
2. *Сједи с миром и махни се врага, нит' га дирај, нит' му тражи трага.* (258)
3. *Прођ' се врага, не ћерај му трага.* (241)

---

³ Добро је познато да је човек склон антропоцентричном виђењу света и да је многе појаве неприступачне непосредном разумевању приближавао себи тако што их је персонификовао (Драгићевић 2013: 74). С тим у вези, значење пословица је углавном метафоричко, али је свакако важно задржати се и на њиховој површинској, буквалној интерпретацији којом се, у овом случају, открива физичка слика *ђавола* у људској свести. Наиме, *ђаво* има неке људске способности и особине: нпр. слух – *Бог чуо, а ђаво не чуо* (57); човек спава, а и *ђаво* / *враг* се одмерава по тој особини – *Враг не спава.* Зло се ласно догодити може. (71)

Јер свако ко се оглуши о овај савет, те се окрене непоштењу, неискрености, лажима и превари, *наћи ће ђавола* тј. лоше ће проћи, упашће у невољу, задесиће га беда, пропаст:

Ко врага свијећом тражи тај ће га и наћи. (144)

Ипак, ако је ђаво решио да направи какво зло или нанесе неку штету човеку, немогуће ју је избећи.

1. *Кад се ђаво дохвати скута, откини скут.* (132)

2. *Добро је (кашто) и ђаволу свијећу запалити.* Некаком чојеку, који је дању ђаволу свијећу запалио, дође ђаво у сну, и запита га шта ће да му да за то, а чоек одговори да му каже ће има новаца у земљи. Онда га ђаво изведе у дуго и широко равно поље, где нема ни трна ни грма, па на једном мјесту пруживши руку у земљу, рече: Ево овђе има закопан пун казан дуката, него дођи сјутра с колима, те га ископај и носи кући. Чоек обазревши се око себе и видевши да је то мјесто у равну и широку пољу без икаква знака тешко запамтити и погодити, запита ђавола: Како ћу ја то мјесто сјутра наћи а он му одговори да се онђе онереди. Чоек ђавола послуша, али кад се у том прене, а то се он у постељи онередио у гаће. — Ова приповијетка показује да народ мисли да слабо помаже ђаволу свијећу палити. (87)

У коментару који прати другу пословицу народни творац наглашава да се ђаво не може ни на који начин умилостивити.

Ђавола одликује упорност и истрајност у своме науму, који је увек покварен и рђав:

Доста је ђаво опанака подерао док је то и то учинио. Приповиједа се како је ђаво некаквога побратима свога све варао, и на зло навраћао, докле га није на вјешала довео, а кад га објесе онда га запита види ли што, а он му одговори да не види ништа осим једног магарца и на њему читав товар подеранијех опанака; онда му ђаво рече: Све сам ја оно подерао, док сам тебе ту виђео. (93)

Ипак, он зна шта је добро тј. исправно, али свесно чини зло, ствара невољу, јер је то у његовој природи:

1. *И враг зна што је право* (али не ће да чини). Или: (113)

2. *И враг зна што је право, ма не ће, него како му је мило.* (113)

3. *И ђаво зна што је право* (али не ће да чини). (115)

4. *И ђаво кад говори право, ваља му дати разлог.* (115)

5. *Луд као враг на добро.* (170)

Као такав, он ни самом себи није добар: *Враг ни сам себе није добра учинио.* (71)

4. Особине ђавола у народним представама

У Библијско-богословском речнику уз ђаволов карактер наводе се следеће особине: „горд, љут и жесток, зао, злобан, лукав, притворан, лажљив, моћан, хоће да му се клања” (71).

И ђаво је црне боје, као уопште хтонични демони и као и словенски Црнобог, и, у извесном смислу, и германски Водан:

1. *Ни враг црн ни мати му бијела.* (202)
2. *Ни лијеп враг нит' му добра мати.* (208)

У првој пословици имамо фигуру која је у пословицама уопште врло честа – то је антитеза. Рекли бисмо да овде провејава иронија којом се истицањем боје заправо наглашава природа ђавола тј. његов карактер – злоба, притворност, гордост, лажљивост и сл. Друга пословица је својеврсна варијанта претходне.

Ипак, народна веровања покаткад приписују ђаволу и позитивне особине, што иначе изгледала немогуће и парадоксално: ђаво, наиме, покаткад може бити и добар демон, или бар *није онако црн као што људи говоре*:

Ни ђаво није онако црн као што људи говоре. (202)

Наводимо још неколико пословица у којима се, најчешће кроз поређења, приказује ђаволов карактер:

1. *Мучањем се ђаво мучи.* (181)
2. *Мучи се као ђаво у плиткој води.* (181)
3. *Укубурио као ђаво на плиткој води.* (293)
4. *Ласно је (ђаволу) у риту свирати (у карабље).* Јер онђе трске има доста за карабље? (167)
5. *Не дави се ђаво маслом.* (191)
6. *Узврдао се као ђаво испред грома.* Приповиједа се да Бог громовима бије ђаволе, и за то веле да се не ваља крстити кад грми, јер ђаво у невољи може утећи под крст знајући да гром у крст не ће. (291)

У народним представама ђаво се замишља као онај који много зна, јер је претхришћански стари ђаво веома стар: *За што враг зна много? — За што је стар.* (108)

Према хришћанском учењу, боравиште ђавола је доњи свет и царство мртвих, а његова главна функција је одвођење грешних душа у пакао:

1. *Доћи ће враг по своје.* (94)
2. *Ђаволу пакла не манка.* (96)

3. Кубури⁴ као **ђаво** у паклу. (159)

Дакле, *ђаво* / *враг* је задужен само за грешне душе, те се зато само таквима и радује:

Враг врагу очи не вади. (71)⁵

Према тумачењу *Библијско-богословског речника*, личност новозаветног *ђавола* представљена је као противник Божји и извор свакога зла, *крвник људски*, али који је у исто време веома моћан, *кнез овога света* или чак *Бог овога света* (70).

Дакле, личност новозаветног *ђавола* стоји у опозицији према свему ономе што чини основу хришћанске религије (црква, крст, празници и сл.):

1. *Бјежи као **ђаво** од крста.* (53)

2. ***Бог** је шалу оставио, а **ђаво** цркву.* Који ово рече, онај мисли да се Бог не шали, а *ђаво* да не иде у цркву; али би рад у шали онога коме говори као да превари, да он мисли да је шала постала од Бога, а црква од *ђавола*. (56)

3. *Награисао као **ђаво** на велики петак.* (182)

4. *Ограисао као **ђаво** на велики петак.* (216)

5. *То те не помага колико ни **врага** крст.* (283)

6. *Неки се **ђаво** боји крста, а неки тојаге.* Гледај: Не боји се свака шуша Бога, него батине. (193)

Рекли бисмо да је у последњој пословици присутно и извесно еуфемистичко значење, јер се овде мисли на људе који, чинећи зло, не страхују од Божје казне и за које би према томе *батина* била једино решење.

5. Ђаво у клетвама и заклетвама

5.1. Због свих негативних конотација народни творац *ђавола* / *врага* најчешће доводи у везу са клетвама:

1. *Анатемате⁶ **врага** и његова брата амата!* У Боци. (49)

2. *Анатемате **ђавола** (и његова имена)!* Гледај: Анате га мате било!

Ђаци у некаквоме манастиру узму живијех рака, па прилијепивши свакоме

⁴ У РМС уз одредницу *кубурити* стоји *живети тешко, мучно, борећи се с немаштином, оскудицом, бедом, мучити се*, те се намеће закључак да је у овој пословици у питању иронично значење.

⁵ Рекли бисмо да у основи ове пословице лежи исто значење као и у латинској пословици *Сличан се сличном радује (Similis simili gaudet)*.

⁶ Према РМС *анатема* је грецизам који означава *а. искључење из верске заједнице; проклетства јеретика које изриче црква искључењем из верске заједнице: бацити анатему. б. фиг. клетва, оштра осуда, укор. • ~ га било проклет био.*

упаљену воштану свјећицу на леђа, пусте их ноћу по порти, да би поплашили калуђера, који је врло ранио у цркву и није им дао спавати. Кад калуђер, поранивши по свом обичају у цркву, види по порти упаљене свијеће ђе иду, он се стане крстити и говорити: Анатемате ђавола и његова имена! а ђаво му онда из зида одговори: Анатемате тебе и твојијех ђака! јер то ни ја до сад нијесам виђео! (50)

3. *Ни ваи ни наи, носи га **враже** куд знаи.* (202)

4. *Нит ' је наи, нит ' је ваи, вуци га, **враже**, куда знаи.* (210)

5. *Понеси га **ђаволе** на роге.* У Црмници. (234)

6. *Стригли те **ђаволи!*** Одговори жена кад је ко назове стрином, а она мисли да је још млада за то име. (265)

7. *Хајде с **ђаволом!*** Рекао некакав чоек другоме, а онај му одговорио: А ти брате с Богом; па ђе се срели ту се промијенили! (298)

У последњој пословици се наглашава да посао који се обавља у присуству *ђавола / врага* не може бити успешан; свака активност чији је он пратилац осуђена је на пропаст.

5.2. Помињањем *ђавола / врага* у заклетвама исказује се највиши степен искренности и решености човека да некога у нешто увери, да својим речима да тежину; позивајући се на *ђавола / врага* односно страхујући од његове казне, човек показује решеност и одлучност да стане иза својих речи, те тиме заклетва добија свечанији тон:

1. *Тако ми **враг** анђелу душу не отео!* (269)

2. *Тако ми **враг** душу не понио!* (269)

3. *Толико ми **враг** души наудио!* (282)

Дакле, највећа казна за човека могла би бити да своју душу преда *ђаволу*:

1. *Ја ћу умријети, а не ћу лако **ђаволу** душу дати.* (125)

2. *Ходи **ђаволе** од мене и од моје душе!* Кад чоек каку напад одбија од себе. (300)

6. Опозиција Ђаво – Бог

Ђаво се у народним пословицама најчешће доводи у везу са Богом. Бог и ђаво стоје у опозицији црно – бело, јер Бог представља силу добра, а ђаво силу зла.

Према хришћанском учењу, Бог је најјача небеска сила, али ђаво се труди да га онемогући у чињењу добрих дела; он увек покушава да човека окрене на погрешну страну, да га увуче у невољу: *О Богу луд, а о ђаволу мудар.* (215)

Зато се човек увек бори да избегне ђавола: **Бог чуо, а ђаво не чуо!** (57)⁷ и у тој борби увек се води мишљу да је Бог јачи и да ће га заштити: **Враг би и главу скинуо, али Бог ни длаке не да.** (71)

Ипак, ако све не крене оним путем којим је замислио, човек је спреман да посумња у Божју свемоћ:

Добар је Бог (али су и ђаволи јаки)! Чоек се узда у Бога и у правду, али и непријатељи кашто учине напротив. (87)

7. Палета емоција према другима у пословицама са лексемом *ђаво* / *враг*

Поред претходно наведених значења, пословице са лексемом *ђаво* / *враг* осликавају и читав низ пожељних и непожељних емоција према другима:

1. спретност, умешност, лукавост

Зна ђавола на леду потковати. Зна много којешта. Особито се рече за онога који се чини миран и прост, а пун је ђаволства и лукавства. (112)

Потковао би ђавола не леду. Гледај: Зна ђавола на леду потковати. (235)

2. *И ђаво душу причека.* Кад ко што навали, па не ће да чека ни мало. (115) – **нестрпљивост**

3. *Ђаво растовара на вељи стог.* Ко много има онај и добија. (96) – **негативан став према богатима**

4. критика непоштења

И праве муке половину ђаво носи (а камо ли што је с неправдом стечено). (121)

Туђа мука вражја гука. (285)

Туђа мука вражја мука. (285)

С врагом дошло, с врагом и отишло. (255)

5. спретност, умешност

Кад се твој враг родио онда је мој гаће носио. Гледај: Кад су се твоји (ђаволи) рађали, моји су у колу играли. (133)

Кад су се твоји (ђаволи) рађали, моји су по гори скакали. (134) Или:

⁷ Овде наводимо и варијанту претходно поменуте пословице, која из још једног угла осветљава значење лексеме *ђаво*, јер се у њој уместо ове лексеме употребљава синтагма *зла срећа*. Она гласи:

Бог чуо, а зла срећа не чула! Кад се ко хвали да му се што зло није догађало, н. п. Бог чуо, а зла срећа не чула, ја нигда нијесам лежао од врућице. (57)

Кад су се твоји (ђаволи) рађали, моји су у колу играли. Не ћеш ти мене преварити, знам ја то боље од тебе. (134)

6. *Не био ђаволу нож дао да се закоље. Гледај: Не био дао ни Богу тамњана. (188) – тврдичлук, себичност*

7. *Не зна ђаво ћецу давити? У Хрватској. (192) – правити се невешт*

8. *Нијек ђаволу! Кад који све каже да нема, и да му није добро. (204) – критика нескромности и незадовољства оним што се има*

9. *Хитња је вражиј посао. Мјесто вражиј говори се и ђаволски. (300) – осуда исхитрености, непромишљености*

10. *Снијеће њему ђаво јаје. Зло ће проћи. (262) – злурадост*

На крају наводимо неколико пословица са лексемом *ђаво / враг* које представљају однос према сиромаштву:

1. *Боља је и празна торба неголи враг у торби. (58)*

2. *Боља је и празна врећа него враг у врећи. (61)*

3. *Сиромах је ђаво (у јами). Кад се за кога рече да је сиромах. (257)*

4. *Сиромах чоек готов ђаво. (257)*

5. *Сит оченаш ђаволу очи вади. Кад се чоек сит и у добру Богу моли. У Дубровнику. (258)*

У њима се наглашава да је боље и сиромаштво, него зло и невоља, али се исто тако каже да је сиромашан човек спреман на све, па чак и на непоштен посао.

8. Закључне напомене

Анализирајући Вукове пословице са лексемом *ђаво / враг* покушали смо да понудимо оквир за сагледавање традицијске и религијске стране друштвеног живота која се одражава и чува у језику.

Наш корпус потврђује високу фреквентност лексеме *ђаво / враг* у Вуковим пословицама, што заправо указује на чињеницу да је у питању један од фундаменталних појмова у култури српског народа.

Сагледавајући личност ђавола у српској традицији закључујемо да је она доста сложена, те сви случајеви тог унутрашњег синкретизма око ђаволове личности нису исцрпени овим истраживањем.

Лексема грчког порекла *ђаво* и лексема словенског порекла *враг* у великом броју пословица функционишу као синоними, али исто тако у појединим примерима народни творац нијансира њихова значења, приказујући их кроз градацијски однос.

Када је у питању укрштање њихових значења, тада обе лексеме носе семантички потенцијал лексеме *ђаво* са семама негативне конотације *зло, невоља, беда, пропаст*.

Свако зло, учињено с намером или из незнања, *ђавољи је посао*; ономе ко не слуша савете, *ђаво одговара*; ко има посла са рђавим, лошим особама, имаће невоље, непријатности, те се у многим пословицама изриче својеврсна опомена свакоме ко се упушта у неки непоштен посао или било какву активност која није у складу са хришћанским учењем.

Ђаво се не може умилостивити, он је упоран и истрајан у свом нау-му, који је увек покварен и рђав.

Уз његов карактер наводе се следеће особине: „горд, љут и жесток, зао, злобан, лукав, притворан, лажљив, моћан, хоће да му се клања”.

Ипак, народна веровања каткад приписују ђаволу и позитивне особине, што иначе изгледа немогуће и парадоксално; ђаво, наиме, покаткад може бити и добар демон, или бар *није онако црн као што људи говоре*.

Према хришћанском учењу, његово боравиште је доњи свет и царство мртвих, а његова главна функција је одвођење грешника у пакао.

Личност новозаветног ђавола стоји у опозицији према свему ономе што чини основу хришћанске религије (црква, крст, празници и сл.). У складу са претходно реченим, лексема *ђаво / враг* најчешће је присутна у клетвама и заклетвама.

У пословицама са лексемом *ђаво / враг* можемо препознати палету емоција према другима која такође приказује заветне поруке српског народа.

И на крају, лексема *ђаво / враг* најчешће стоји у опозицији са Богом, а ова опозиција би могла бити предмет посебног истраживања.

ЛИТЕРАТУРА

- Бајић 2012: Ружица Бајић, *Неки проблеми лексикографске обраде појединих лексема из области православне духовности у савременом српском језику*, Српска теологија данас, Православни богословски факултет Универзитета у Београду, Београд, 729–733.
- Драгићевић 2013: Р. Драгићевић, *Концепт Бога у српским народним пословицама*, у: Ј. Гркович-Мејдор, К. Кончаревић (ур.), *Теолингвистичка проучавања словенских језика*, књ. V, Београд: САНУ, 71–87.
- Енц. правосл. 2002: *Енциклопедија православља*, 1–3, главни уредник Димитрије М. Калезић, Савремена администрација, Београд.
- Јовановић 2006а: Ј. Јовановић, *Књига српских народних пословица I*, Београд: Научно друштво за неговање и проучавање српског језика.

- Јовановић 2006б: Ј. Јовановић, *Књига српских народних пословица I*, Београд: Научно друштво за неговање и проучавање српског језика.
- Јовановић 2006в: Ј. Јовановић, *Синтакса и стилистика српских народних пословица*, I–II, Београд: Јасен.
- Кончаревић 2006: Ксенија Кончаревић, *Језик и православна духовност, студије из лингвистике и теологије језика*, Каленић, Крагујевац, 463 стр.
- Кончаревић 2013: К. Кончаревић, *Српска теолингвистика данас: Актуелни задаци и правци стратегије развоја*, у: Радомир Поповић (ур.), *Српска теологија данас 2012* (зборник радова четвртог годишњег симпозиона одржаног на Православном богословском факултету 25 –26. маја 2012.), Београд: Универзитет у Београду, Православни богословски факултет, Институт за теолошка истраживања,
- Михајловски 1934: В. Михајловски, *Библијско-богословски речник*, превео: протојереј Драгиша Јб. Милетић, Штампарија „Св. Цар Константин“, Ниш.
- Погребњак 2009: А. К. Погребњак, *Оценочный компонент б значении устойчивых выражений с субъектом Бог (на материале русских паремий)*, Вестник ИГЛУ, *јазык, культура, коммуникация*, 59–64.
- Појмовник српске културе*, <<http://etno-institut.co.rs/cir/pojmovnik/b/bog.php>>, 20.10.2016.
- Поповић, Р. Поповић, *Кратак преглед српске цркве кроз историју*, <http://www.atlantasrbs.com/learnmore/history/Srpska_Crkva_u_Istoriji2.pdf>, 16.10.2016.
- РМС 1967–1976: *Речник српскохрватског књижевног језика (I–VI)*, Матица српска, Нови Сад.
- РСАНУ 1959–: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика (1–19)*, Институт за српски језик САНУ, Београд.
- Стефановић Караџић 1987: В. Стефановић Караџић, *Српски рјечник (1818)*, Београд: Нолит.
- Чајкановић 1973: Веселин Чајкановић, *Мит и религија у Срба*, Српска књижевна задруга, Београд.
- Чајкановић 19941: Веселин Чајкановић, *Студије из српске религије и фолклора*, Сабрана дела из српске религије и митологије, књига прва, Српска књижевна задруга – Београдски издавачко-графички завод – Просвета – Партедон М. А. М., Београд
- Чајкановић 19942 : Веселин Чајкановић, *О врховном богу у старој српској религији*, Сабрана дела из српске религије и митологије, књига друга, Српска књижевна задруга – Београдски издавачко-графички завод – Просвета – Партедон М. А. М., Београд

Саня Гркович

РЕЛИГИОЗНЫЙ АСПЕКТ ПОСЛОВИЦ ВУКА КАРАДЖИЧА
С ЛЕКСЕМОЙ ЧЁРТ/ ДЬЯВОЛ

Резюме

В статье обсуждается религиозный аспект пословиц Вука Караджича с лексемой чёрт/ дьявол.

Принимая во внимание, что традиционная и религиозная сторона общественной жизни отражается и хранится в языке, очень важно изучать взаимоотношения языка и культуры. Целью исследования является отображение религиозных компонентов в пословицах Вука Караджича с лексемой чёрт/ дьявол, что будет способствовать построить картину мира которую формирует определённая языковая общность, в этом случае говорящие на сербском языке.

Ключевые слова: лексема чёрт/ дьявол, пословицы Вука Караджича, религия, культура

УДК 81'27:659.1
Прегледни рад
Примљен: 12.11.2015.
Прихваћен: 15.12.2016.

Борђе Р. Оташевић*

(Институт за српски језик САНУ,
Београд)

РЕКЛАМА КАО ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА У СРПСКОЈ И ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ЛИНГВИСТИЦИ

Реклама се у Сједињеним Америчким Државама и Западној Европи већ деценијама веома озбиљно изучава. Шездесетих година прошлог века, највише у Савезној Републици Немачкој и Великој Британији, реклама постаје предмет лингвистичких проучавања. Након распада Совјетског Савеза и великих друштвено-политичких промена, у Русији се од средине деведесетих година XX века реклама интензивно изучава. У српској и југословенској лингвистици изучавање реклама било је по страни. Разлози су, вероватно, политички и економски. До сада су објављене две монографије и педесетак радова. Баве се језичким функцијама, лексиком, именом производа, метафорама, језичком игром, дидактиком, стилем, реторичким фигурама, персуазивношћу и манипулацијом итд. Већина радова и обе монографије изучавају комерцијалне рекламе. Осам радова посвећено је политичкој реклами. Може се очекивати да ће у наредним годинама више пажње српских лингвиста бити посвећено проучавању реклама.

Кључне речи: реклама, Србија, Југославија, лингвистика.

Реклама се у Сједињеним Америчким Државама и Западној Европи већ деценијама веома озбиљно изучава. Њоме се баве журналистика, психологија, економија, право, социологија, историја, семиотика, прагматика итд. Разлози због којих се изучавању реклама придаје изузетно велики значај несумњиво су бројни, али се међу њима издваја економски¹ – само у Америци се на рекламе годишње троши око двестот милијарди долара, а

---

* djordje.otasevic@isj.sanu.ac.rs

¹ Истраживачи рекламе наводе многобројне друге разлоге. У литератури која нам је била доступна наведени економски разлог се директно не спомиње као разлог за изучавање реклама.

у целом свету око осамсто милијарди (в. Пилер 2003²). Р. Марчанд тврди да реклама бележи наш живот у новинама и часописима (1985: XV). Она је имала важну улогу у формирању мњења и перцепције стварности (1985: XX). За Бовеа и Аренса реклама је истовремено и наука и уметност јер се у њој сједињују информације и знања добијени од хуманистичких наука с мајсторством и стваралаштвом уметности (књижевност, драмска уметност, позориште, графика, фотографија...), с циљем мотивисања, измене или интензификације осећања, убеђења, мишљења и понашања муштерија (Бове и Аренс 1995: 6).

Још 1923. године објављена је књига Клода Кларенса Хопкинса (Claude C. Hopkins) *Научно оглашавање (Scientific Advertising)*³. Продата је у више милиона примерака, а и данас се сматра обавезном литературом за све који се баве рекламом. 2010. године објављена је и на српском језику (Хопкинс 2010).

Шездесетих година прошлог века у Сједињеним Америчким Државама и Западној Европи, највише Савезној Републици Немачкој и Великој Британији, реклама постаје предмет лингвистичких проучавања. Међу првим лингвистима који су се бавили рекламом су немачки научници Херман Плате, с радом „Werbung oder information? Zur Sprache moderner Propaganda” (Плате 1963), и Бродер Карстенсен, са студијом *Englische Einflüsse auf die deutsche Sprache nach 1945* (Карстенсен 1965). Књига Џефрија Лича *English in Advertising: A Linguistic Study of Advertising in Great Britain* (Лич 1966), објављена пре педесет година, имала је више издања, а и данас се сматра за значајан извор.

Након распада Совјетског Савеза и великих друштвено-политичких промена, у Русији се од средине деведесетих година XX века реклама интензивно изучава. Ф. С. Рагимова наводи три разлога због којих се изучавању рекламног текста у русистици поклања све већа пажња: 1) рекламе широко продиру у свакодневни језик, 2) дуго времена ови текстови нису били предмет изучавања због њиховог маргиналног положаја у систему језичке комуникације оних који говоре руски, 3) данас у лингвистици јача интересовање ка изучавању појава језичке периферије, као и језичких појава које имају актуализовану сугестивну функцију (Рагимова 2006). Ирина Генадјевна Гирина истиче да лингвисте ка изучавању реклама привлачи необично висока концентрација експресивних средстава на свим језичким нивоима, што је условљено прагматичком функцијом рекламног текста –

---

² Трошкови за рекламу у Сједињеним Америчким Државама у 1998. години, како се наводи у Пилар 2003, износили су 196,5 милијарди америчких долара, с тенденцијом раста. Новији подаци нам нису познати.

³ Цела књига се у PDF формату може бесплатно преузети с неколико десетина сајтова јер су ауторска права истекла (Хопкинс је умро 1932. године).

потребом да се делује на што је могуће ширу аудиторију за што краће време (Гирина 2008). Изучавањем реклама баве се бројни руски лингвисти: Н. Н. Кохтев (*Язык рекламных текстов; Реклама: искусство слова*), В. Г. Костомаров (*Языковой вкус эпохи. Из наблюдений над практикой масс-медиа*), Н. Остроушко (*Секреты рекламных текстов*), С. В. Иљасова и Л. П. Амири (*Языковая игра в коммуникативном пространстве СМИ и рекламы*), Е. Г. Толкунова (*Семантическое описание современных русских рекламных текстов : суггестологический аспект*), Т. Н. Лившиц (*Специфика рекламы в прагматическом и лингвистическом аспектах*), А. А. Леонтјев, Е. Ф. Тарасов, Л. С. Шкољник, И. В. Четвертакова, С. Г. Тер-Минасова, Т. Г. Добросклонскаја, Л. В. Минајева, Г. Г. Почепцов, Н. В. Шчербина, М. В. Јаготкина, Ј. В. Шатин, Г. Т. Каримова, П. В. Качалкин, А. Н. Назајкин, Д. П. Чигајев, О. В. Степушина итд.

Лингвистички приступ изучавању реклама веома је разноврстан. Њима се баве лексикологија, синтакса, теорија комуникације, социолингвистика, психолингвистика, лингвокултурологија, семиотика, прагмасемантика, прагмалингвистика, лингвостилистика, политичка лингвистика, лингвистика текста, когнитивна лингвистика итд.

У српској и југословенској лингвистици изучавање реклама до сада је било по страни. Разлози су, вероватно, политички и економски. У време социјалистичког самоуправљања тржишна утакмица, чији важан саставни део чине комерцијалне рекламе, била је знатно блажа него у капиталистичким земљама. Након увођења вишепартијског система утицај политике на економију био је веома снажан па је економска успешност предузећа највише зависила од политичке позиције и утицаја његовог власника. Иако нам се већ годинама чини да смо преплављени комерцијалним рекламама, њихов број је мањи него у Сједињеним Америчким Државама и другим економски развијеним земљама⁴ јер су многе српске фирме на граници ликвидности па новца за рекламе, поготово оне које би се емитовале на телевизијским станицама с националном покривеношћу, углавном нема.

Најзначајнији лингвистички рад о рекламама је монографија Вере Васић *Новински рекламни оглас: студија из контекстуалне лингвистике* (Нови Сад: ЛДИ, 1995). Ово је једна од две до сада објављене монографије.

---

⁴ Рута Калмане наводи да се број рекламних порука којима смо свакодневно бомбардовани креће између 1.600 и 3.000 (Калмане 2012: 9). У америчким радовима говори се о хиљадама реклама или рекламираних производа које просечан Американац види у току једног дана.

Језиком реклама бави се више радова:

- Бојичић Б. Гордана, *Језичка својства италијанске телевизијске и новинске рекламе*, магистарски рад, Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду, 2007.
- Вуковић Гордана, „Неке особености језика штампаних реклама (на материјалу из дневне и периодичне штампе)“, [у:] *Јазикот во јавната комуникација*, Скопље: Друштво за применета лингвистика на Македонија, 1981, 56–62.
- Јовановић Барбара, „Језик реклама: карактеристичне стратегије и технике употребе језика у рекламама“, [у:] *Савремена проучавања језика и књижевности : зборник радова са IV научног скупа младих филолога Србије одржаног 14. марта 2012. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу. Књ. I* (Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 2013), стр. 381–388.
- Косановић Милина, „Анализа језичких одлика туристичких брошура на српском и енглеском језику“ = „Analysis of linguistic features of travel brochures in serbian and english“, *Туристичко пословање : научно-стручни часопис* 10 (2012), стр. 91–97.
- Петровић Срђан, Милошевић Стефан, „Језик интернет рекламе на српском и руском језику“, *Славистика* 14 (Београд, 2010), стр. 143–152,
- Поштић Тина, Слађана Павловић, „Интеракција језика и друштва у језику реклама“, [у:] *Савремена проучавања језика и књижевности : зборник радова са IV научног скупа младих филолога Србије одржаног 14. марта 2012. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу. Књ. I* (Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 2013), стр. 401–414.
- Сачић Дарко, „Језик новинске рекламе“, *СОЛ* 2/3, св. 1 (Загреб, 1987), стр. 7–95.
- Танасић Срето, „Глаголски облици у језику новинске рекламе“, *Језик и стил у средставима информисања* (Сарајево: Свјетлост, 1991) стр. 130–136.

Језичке функције су предмет рада Олге Брадић „Језичке функције пропагандне поруке у туризму“ (*Годишњак СДПЈ* 7–8, Сарајево, 1984, стр. 131–136). Фразеологизмима у рекламама бави се рад Алме Халидовић „Фраземи у рекламним текстовима“ (*Philologia* 9, Београд, 2011, стр. 21–28). О превођењу говори рад Новака Стругара „Превођење пропагандних текстова у туризму“ (*Преводилац X/1-2*, Београд, 1991, стр. 30–38).

Дискурс је тема неколико радова:

- Јелена Радовић Јовановић, „Дискурс телевизијских реклама“, *Комуникација и кultura online* II, 2 (Београд, 2011), стр. 392–400.
- Банковић Марко, „Дискурс оглашавања на Интернету – текстуални огласи на енглеском језику – анализа жанра“, *Наслеђе* 8/17 (Крагујевац, 2011), стр. 311–324.
- Силашки Надежда, „The discourse of advertising: A comparative genre analysis of English and Serbian“, *Примењена лингвистика* 9 (Београд, 2008), стр. 240–250.
- Старчевић Зоран, „Динамизација у рекламном дискурсу“, *Књижевност и језик XXXVII/2* (Београд, 1990), стр. 147–156.
- Mirjana Filipović, „The Language of Flesh and Roses in Fragrance Advertising – Discourse Analysis of Fragrance Written Ads“, [у:] *Језик, књижевност, дискурс : Језичка истраживања : Зборник радова*, Ниш: Универзитет у Нишу Филозофски факултет, 2015, стр. 139–150.

Са семиотског становишта анализирају се рекламе у раду Јелене Васиљевић „Семиолошка анализа рекламе – методолошка разматрања“ (*Етноантрополошки проблеми* 2/1, Београд, 2007, стр. 41–54). У докторској дисертацији Марије Вујовић *Компаративна анализа рекламне фотографије и репрезентације рода у социјалистичкој и транзицијској Србији* (Београд: Универзитет уметности у Београду, 2016) један одељак у оквиру поглавља „Семиологија и студије визуелне комуникације“ посвећен је семиолошкој анализи рекламне фотографије и рекламе у штампи.

О имену производа у рекламама говори се у раду Зорана Старчевића „Име производа у реклами на српскохрватском језику“ (*Књижевни језик* 16/3-4, Сарајево, 1987, стр. 238–246), док се у свом другом раду Старчевић бави насловом у рекламама: „Наслов у рекламном дискурсу“ (*Књижевни језик* 18/2, Сарајево, 1989, стр. 75–85).

Лексици у рекламама је посвећено више радова.

- Бонджолова Валентина, „Разговорни, жаргонни и диалектни елементи в рекламния текст“, *Годишњак за српски језик* 26/13 (Ниш, 2013), стр. 107–118.
- Оташевић Ђорђе, „Језик српских реклама у доба глобализације“. 46. *Међународни научни састанак слависта у Вукове дане 15–18.IX 2016 : Међународни научни скуп : Тезе и резимеие*, Београд: Међународни славистички центар, стр. 26–27.
- Оташевић Ђорђе, „Лексика као експресивно средство у рекламним текстовима на српском језику“, *Научни састанак слависта у Вукове дане* 45/1, Београд: Међународни славистички центар, 2016, стр. 337–347.

Силашки Надежда, „Како деловати речима – избор лексике у рекламним огласима у часописима за жене“, *Теме XXXIII/3* (Ниш, 2009), стр. 925–938.

Старчевић Зоран, „Речи из страних језика у реклами на српскохрватском“, *Књижевност и језик : часопис Друштва за српскохрватски језик и књижевност Србије и Друштва за српскохрватски језик и књижевност Црне Горе, XXXV/3-4*, (Београд, 1988), стр. 268–273.

Стефановски Ана, „Англицизми у рекламном простору српског језика“, *Научни састанак слависта у Вукове дане 23/2* (Београд, 1995), стр. 127–131.

Филиповић Ковачевић Д. Соња, „Лексичка двомисленост у рекламама и импликације за подучавање значења полисемних лексема“, [у:] *Актуелне теме енглеског језика науке и струке у Србији : тематски зборник радова*, Београд: Центар за издавачку делатност Економског факултета у Београду, 2013, стр. 15–26.

Метафори су посвећена два рада:

Силашки Надежда, Татјана Н. Ђуровић, „Метафора хране у рекламном дискурсу гастрономског туризма на енглеском језику“, [у:] *Актуелне теме енглеског језика науке и струке у Србији : тематски зборник радова*, Београд: Центар за издавачку делатност Економског факултета у Београду, 2013, стр. 109–119.

Вранић Ивана, „Метафора, персонификација и хипербола у рекламама за медицинске производе“, *ЦМ – часопис за управљање комуницирањем 9/31* (Београд, 2014), стр. 39–58.

Са становишта прагматике рекламама се баве три рада:

Вељковић-Станковић Драгана, „Семантичка и прагматичка функција глагола у језику реклама“, *Научни састанак слависта у Вукове дане 41/1* (Београд: Међународни славистички центар на Филолошком факултету, 2011), стр. 369–382.

Лебда Ренарда, „Семантичко-прагматичка анализа и интерпретација изабраних реклама на српском и пољском језику“, [у:] *Сто година полонистике у Србији : Зборник радова са јубиларног научног скупа*, Београд: Катедра за славистику Филолошког факултета Универзитета у Београду – Славистичко друштво Србије, 1996, стр. 139–143.

Силашки Надежда, „Како деловати речима – избор лексике у рекламним огласима у часописима за жене“, *Теме XXXIII/3* (Ниш, 2009), стр. 925–938.

Језичка игра је предмет рада Валентине Бонджолове „Езиковата игра в рекламните текстове“ (*Теме XXXI/2*, Ниш, 2007, стр. 401–419).

Изучавању реклама с феминистичког становишта посвећено је неколико радова:

Старчевић Зоран, „Лингвистичко вредновање жене и структура дискурса у пословици и реклами“, *Српски језик* III/1–2 (Београд, 1998), 409–424.

Филиповић Мирјана, „The Language of Flesh and Roses in Fragrance Advertising – Discourse Analysis of Fragrance Written Ads“, [у:] *Језик, књижевност, дискурс : Језичка истраживања : Зборник радова*, Ниш: Универзитет у Нишу Филозофски факултет, 2015, стр. 139–150.

Половина Нина, *Лингвистички приступ концепту жене*, Београд: Задужбина Андрејевић, 2010. [монографија је приређена магистарска теза *Концептуализација жене у рекламном дискурсу штампаних медија на немачком и српском језику*, одбрањена 5. децембра 2007. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду]

Башарагин Маргарета, „ТВ реклама као огледало стереотипне мизогиније – критичка анализа рекламног ТВ дискурса из родне перспективе“, [у:] *Дигиталне медијске технологије и друштвено-образовне промене 3*, Нови Сад: Универзитет у Новом Саду, 2013, стр. 281–292.

Местом реклама у комуникацији бави се рад Нине Половине „Дуализам реклама у (друштвеној) комуникацији“ (*Philologia* 8, Београд, 2010, стр. 47–54).

Два рада су посвећена коришћењу реклама у настави страног језика:

Ђокић Нада, „Обрада рекламе на часу француског језика са лексичког, граматичког, цивилизацијског аспекта“, *Српски језик – студије српске и словенске* 14/1–2 (Београд, 2009), стр. 207–219.

Манић-Матић Вања, Сања Маричић, Наташа Поповић, „Рекламни спот као аутентични документ у настави страног језика“, [у:] *Језици и културе у времену и простору III/1*. Нови Сад: Филозофски факултет, 2012, стр. 411–420.

Са становишта стилистике рекламе се изучавају у следећим радовима:

Милановић Александар, „Утицај рекламног дискурса на новинарски (под)стил“, [у:] *Шести лингвистички скуп „Бошковићеви дани“*, Подгорица: ЦАНУ, 2005, стр. 307–319.

Цветановић Иван, Владета Радовић, „Стилски изрази наговарања у дискурсу ТВ рекламе“, [у:] *Језик, књижевност, дискурс : Је-*

зичка истраживања : *Зборник радова*, Ниш: Универзитет у Нишу Филозофски факултет, 2015, стр. 129–138.

Персуазивност и манипулативност су суштинске карактеристике реклама. Њима се баве два рада:

Голубић Т. Јулијана, „Персуазивна функција придева у рекламама одевних предмета, козметичких и дијететских производа“, *Синтезе* 4 (Крушевац, 2013), стр. 71–87.

Јовановић Симић Јелена, „Манипулативни језик реклама“, [у:] М. Ковачевић и Д. Бошковић (ур.), *Савремено друштво и криза проучавања језика и књижевности*, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, стр. 167–177.

Реторичким фигурама посвећен је рад Бојане Раденковић Шошић „Реторичке фигуре у језику рекламних порука“ (Гласник Етнографског института САНУ 60/2, Београд, 2012, стр. 73–88). *Реторички елементи у језику рекламе* назив је мастер рада Марије Лекић, одбрањеног на Филолошком факултету Универзитета у Београду 2009. године.

Већина радова и обе монографије баве се комерцијалним рекламама. Шест радова, једна докторска дисертација и један мастер рад посвећени су политичкој реклами:

Василијевић Драгана, „Комуникативне стратегије у српском, руском и украјинском предизборном дискурсу“, *Славистика XIX* (Београд, 2015), стр. 296–303.

Васић Вера, „Модели контекстуализације изборних флајера“, [у:] В. Васић (ур.), *Примењена лингвистика у част Ранку Бугарском, Језик у употреби*, Нови Сад: Друштво за примењену лингвистику Србије, Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду, Филолошки факултет Универзитета у Београду, 2011, стр. 201–219.

Вујчић Д. Никола, „Теорија и методологија једне лингвистичке анализе дискурса са примерима из дискурса предизборне кампање у Србији“, [у:] М. Ковачевић (ур.), *Српски језик, књижевност, уметност*, књ. 1, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 2013, стр. 267–286.

Мишић-Илић Биљана, Савка Благојевић. „Заводљиви језик изборних кампања“, [у:] М. Ковачевић (ур.), *Језик, књижевност, политика*, Ниш: Филозофски факултет, 2007, стр. 53–65.

Оташевић Ђорђе, „Класификација предизборних обећања“, *Slawistyka : Z zagadnień wspólnej slawistyki* 13 (Gdańsk, 2015), стр. 62–68.

Симић Радоје, „Изборна кампања 2012. – понижење језика“, [у:] М. Ковачевић (ур.), *Савремено друштво и криза проучавања јези-*

ка и књижевности, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 2012, стр. 195–210.

Слијепчевић М. Светлана, *Језичко-стилске одлике рекламно-пропагандног жанра у политичком дискурсу*, докторска дисертација. Београд: Универзитет у Београду, Филолошки факултет, 2016.

Томислав Матић, *Анализа језика политичких слогана*, мастер рад, Београд: Филолошки факултет, 2010.

Може се очекивати да ће у наредним годинама више пажње српских лингвиста бити посвећено проучавању реклама.

ЛИТЕРАТУРА

Бове и Аренс 1995: К. Л. Бове, У. Ф. Аренс, *Современная реклама* [превод с енглеског], Тольятти: Довгань.

Гирина 2008: Ирина Геннадьевна Гирина, *Речевой голос в звучащем американском телевизионном рекламном тексте : монография*. Хабаровск: Издательство Дальневосточного государственного гуманитарного университета.

Калмане 2012: Ruta Kalmane, *Advertising : Using Words as Tools for Selling*. Riga: Lulu Enterprises.

Карстенсен 1965: Broder Carstensen, *Englische Einflüsse auf die deutsche Sprache nach 1945*, Heidelberg.

Лич 1966: Leech N. Geoffrey, *English in Advertising: A Linguistic Study of Advertising in Great Britain*, London: Longman.

Марчанд 1985: Roland Marchand, *Advertising the American Dream: Making Way for Modernity, 1920-1940*. Berkeley – Los Angeles – London: University of California Press.

Пилер 2003: Ingrid Piller, „Advertising as a Site of Language Contact“, *Annual Review of Applied Linguistics* 23, 170–183.

Плате 1963: Hermann Plate, „Werbung oder Information? Zur Sprache moderner Propaganda“, *Sprache im technischen Zeitalter* 7, 547–557.

Рагимова 2006: Фарида Сиражадиновна Рагимова, *Способы актуализации прецедентного высказывания в рекламном тексте*, автореферат диссертации по филологии. Кемерово: Кемеровский государственный университет.

Хопкинс 2010: Клод Хопкинс, *Научно оглашавање*, Београд: М. Крамаршић.

Джордже Оташевич

РЕКЛАМА КАК ОБЪЕКТ ИЗУЧЕНИЯ В СЕРБСКОЙ И ЮГОСЛАВСКОЙ ЛИНГВИСТИКЕ

Резюме

Реклама в Соединённых Штатах Америки и в Западной Европе в течение многих десятилетий очень серьёзно изучается. В шестидесятых годах прошлого столетия в Федеративной Республике Германии и в Великобритании реклама становится предметом лингвистических исследований. После распада Советского Союза и общественно-политических изменений с середины девяностых годов XX века в России реклама интенсивно изучается.

В сербской и югославской лингвистике изучению реклам не уделялось большое внимание. Причины, вероятно, политические и экономические. До сих пор опубликованы две монографии и около пятидесяти работ. В работах речь идёт о языковых функциях, лексике, нейминге, метафорах, языковых играх, дидактике, стиле, риторических фигурах, персуазивности и манипуляции и так далее. Большинство работ и обе монографии изучают коммерческие рекламы. Семь работ посвящено политической рекламе.

Можно ожидать, что в ближайшие годы сербские лингвисты будут уделять больше внимания изучению реклам.

Ключевые слова: реклама, Сербия, югославия, лингвистика

ПРИКАЗИ И ОСВРТИ

Срето Танасић (Београд)

Мирјана Илић: **БОЈЕ У ОКУ, СВЕСТИ И ЈЕЗИКУ**. Ниш:
Nais print, 2016, 224 стр.

Књига „Боје у оку, свести и језику“ аутора Мирјане Илић подијељена је на сљедећа поглавља: I. Увод (стр. 9); II. Боја (стр. 24); III. Придев бео, бела, бело (стр. 37); IV. Придев црн, црна, црно (стр. 77); V. Придев сив, сива сиво (стр. 107); VI. Придев плав, плава, плаво (стр. 126); VII. Придев црвен, црвена, црвено (стр. 147); VIII. Придев зелен, зелена, зелено (стр. 170); IX. Придев жут, жута жуто (стр. 188); (X) Модели система менталних простора у значењским реализацијама придева за боје (стр. 207), Закључак (стр. 212). На крају су скраћенице (стр. 214) и Литература (стр. 216).

Прво поглавље садржи два одељка: Увод: 1. Уводне напомене; 2. Теорије значења. Овдје је, разумљиво, интересантан други дио – Теорија значења. Ту се на петнаестак страница уводимо у тему и проблем језичког обликовања боја и њиховог доживљаја у човјековој свијести и знању. Полази се чак од античке Грчке, гдје су постојала два промишљања о значењу: једно у оквиру Платоновог учења, друго у оквиру Аристотеловог учења. Ипак аутор Мирјана Илић нас брзо преводи у двадесети вијек до Огдена и Ричардса. Даље, аутор књиге нас обавјештава да „Теоријама значења осим непотпуне разјашњености односа језик – мисао – стварност заједничке су и следеће компоненте: значење је сложен феномен /.../ значење је комплекс дељив на мање јединице /.../ значењске компоненте нису међусобно равноправне“ (стр. 10). У наставку овог дијела књиге укратко се говори о најбитнијим карактеристикама сљедећих теорија значења: компоненцијална анализа, теорија прототипа, теорија појмовне метафоре, теорија концептуалне интеграције. Разумљиво је, и позитивно, што се аутор књиге Мирјана Илић у овом представљању актуелних теорија значења ослања на релевантну и актуелну научну литературу – домаћих и страних аутора. Наравно, она опрезно и са мјером износи и своја виђења и коментаре уз те разматране теорије – уп. „разлику од теорије појмовне метафоре која је, пре свега, семантичка теорија, теорија концептуалне интеграције има амбицију да буде општа теорија когниције применљива на различите доме-

не“ (стр. 22), или: „У оквиру теорије концептуалне интеграције као проблематично нам се учинило дефинисање појма ментални простор. /.../ Пошто је реч о лексичкој анализи, а ова теорија се углавном у лингвистици употребљавала у анализи дискурса, одлучили смо да дефинишемо ментални простор као менталну преставау о колоритној датости, визуелним ефектима одређене колоритне датости, колективним представама које се асоцијативно за њу вежу, а све то је дато у дескриптивним лексикографским дефиницијама у речницима савременог српског језика“ (стр. 22–23).

У следећем поглављу Мирјана Илић говори феномену појма боја. Ту се говори о физичком аспекту боје, физиолошком аспекту боје, перцепцији боје, психолошком ефекту боје, затим о бојама као реалијама у физичком свету у односу на боју/е у језику. Све ово се приказује кроз приказ доживљаја боја у појединим дијеловима европске цивилизације, са значајном напоменом да у другим и другачијим цивилизацијама налазимо другачије, знатно другачије виђење боја и именовања њихова.

У наредних седам поглавља Мирјана Илић се бави појединим бојама и начином њиховог исказивања у српском језику, а како смо већ и рекли: III. Придев бео, бела, бело; IV. Придев црн, црна, црно; V. Придев сив, сива сиво; VI. Придев плав, плава, плаво; VII. Придев црвен, црвена, црвено; VIII. Придев зелен, зелена, зелено; IX. Жута боја. Оно што карактерише ову књигу јесте уједначен метод приступа бојама. Рецимо, у поглављу шест обрађује се плава боја кроз следеће сегменте: 1. Речничка значења; 2. Плава боја у својој основној значењској реализацији; 3. Модра боја у својој основној значењској реализацији; 4. Значењска реализација која се развија у песничку слику; 5. О значењским реализацијама придева плав, плава, плаво. У оквиру ових сегмената Мирјана Илић свестрано анализира плаву боју, сва њена остварења која се у српском језику именују, увијек се дају модели и примјери. Све се завршава приказом значењске реализације придева плав у српском језику, а он изгледа овако:

6.5. О значењским реализацијама придева плав, плава, плаво

ПЛАВ	1. Плава тинта, плави фјур, плаво море, плаво небо, плави кристал, плави глечери и др.
	2. Модри слез, модре очи, модре јазбине, модра маховина...

	3. Аквамаринске дубине светлости, плави несташлук, зора са плавкастим образима...
--	---

Стр. 143

По истом моделу описују се све у раду анализирани боје, тј, основне боје. Аутор књиге Мирјана Илић у својим тумачењима појединих придјева за одређене боје узима у обзир досадашње резултате домаћих и страних лингвиста, с посебним односом према нашој новијој литератури о проблему боја. Треба рећи да она у томе показује и коректан однос према претходницима и лијепо владање знањима из проблематике којом се у овој књизи бави.

У закључном дијелу аутор је изнио неке најзначајније резултате свога истраживања. Управо ово поглавље нам свједочи о вриједности приказане књиге: и приступом и резултатима до којих је дошла, Мирјана Илић је у српској лингвистици помјерила знања о бојама, њиховом доживљају у свијести и исказивању у језику.

На основу свега реченог, и на основу увида у садржај књиге може се закључити да је Мирјана Илић теми пришла озбиљно, упознала се са релевантном литературом и креативно је примјењивала у своме истраживању. Резултати до којих је дошла представљају допринос науци.

Ђорђе Оташевић (Београд)

Владан Јовановић: СРПСКА ВОЈНА ЛЕКСИКА И
ТЕРМИНОЛОГИЈА. Београд: Институт за српски језик
САНУ, 2016, 306 стр.

Монографија *Српска војна лексика и терминологија* настала је на основу ауторове докторске дисертације, одбрањене на Филолошком факултету Универзитета у Београду 2012. године.

Српска војна лексика до сада није била предмет целовитог проучавања. Чак је и број радова који се баве појединим аспектима српске војне лексике и терминологије врло скроман. Због тога је ова монографија веома корисна и значајна.

У *Уводу* (стр. 15–40) аутор даје опште напомене, основне податке о српској војсци, наводи главне етапе развоја српске војне лексике и терминологије, објашњава приступ класификацији војне лексике, осврће се на досадашња исраживања војне лексике и терминологије и говори о језику струке као предмету лингвистичких истраживања. У делу *Опште напомене* (стр. 15–21) говори се о предмету, методу и циљу истраживања. Наводи се да се у књизи војна лексика српскога језика посматра као својеврстан терминолошки подсистем унутар ширег лексичког система српског језика. Термин *војни језик* користи се у широком смислу, подразумевајући језичко-стилска обележја стручних војних текстова, у којима се, поред стручне војне терминологије, издвајају и други језичко-стилски елементи: устаљеност лексичких спојева у војном тексту и устаљеност војних команди у функцији директива, синтаксичке карактеристике као што су номинализација, декомпоновање предиката и др. Корпус војне лексике и терминологије, на којем је монографија заснована, заиста је импресиван. Аутор је ексцерпирео све војне речнике, једнојезичне и двојезичне, који садрже српску војну лексику и терминологију. Неки од њих мало су познати чак и међу терминолозима. Ексцерпирани су и бројни војни закони, правила и приручници, објављени у периоду од 1845. до 2008. године. Корпус је употпуњен литерарним делима с ратном тематиком.

Поглавље *Термин и терминологија (теоријска и практична разматрања)* (стр. 41–65), са следећим потпоглављима: 1. *Термин и терминологија*

гија као предмет лингвистичких истраживања, 2. Терминологија и сродне дисциплине и 3. Стање српске терминологије данас (у докторској дисертацији овог поглавља није било) може да послужи студентима и млађим колегама као добар увод у изучавање терминологије.

Централни део рада представља треће поглавље *Војна терминологија* (стр. 66–212).

У првом делу поглавља *Термин у лексичком систему српског језика* (стр. 66–76) разматрају се приступи идентификацији војног термина и однос војне терминологије и општекњижевног лексичког фонда. Примери војних термина наводе се прво по лексиколошким, а затим по лексикографским и семантичким критеријумима: 1) „традиционална, народна лексика (домаћег или страног порекла) која се одавно уклопила у српски лексички систем“, нпр. *бојиште, борац, војник, војска, заседа, оружје, рат, ратник* и сл.; 2) „лексика ужег термилошког одређења, настала као резултат термилошких номинација током развоја војне струке“, нпр. *бок* 'лева или десна страна војне јединице', *ватра* 'пуцање из ватреног оружја', *налет* 'брз, одсечан напад борбеним авионом', *официр, директива, контранпад, операција* 'планирана војна акција' и др.; 3) „некада уобичајена лексика, стандардизована још у првој фази развоја српског термилошког система ... а данас застарела“, нпр. *војвода, војница, војничар, каплар, кара, наредник, полукапетан, маузер, маузерка, ордонанс, аероплан, амуниција, војачина, фитиљача* и сл.; 4) „застарела лексика Војне Крајине коју сачињавају речи домаћег порекла, односно домаће речи сковане према страним језичким обрасцима“, нпр. *наткапетан, поткапетан, пуковнија, сатник* и др.; 5) лексика страног порекла која је у народни језик ушла из других језика ... а којом се означавају некада релевантни појмови у војскама некадашњих страних управа на домаћем тлу (аустроугарска, турска, млетачка)“, нпр. *бака* 'пешак', *бусат* 'оружје, опрема', *катана* 'коњаник', *мускетар* 'војник пешак наоружан мускетом', *оберлајтнант* 'нижи официрски чин, натпотпоручник' и сл. Семантички критеријум у класификацији војних термина примењен је на „уже термилошке корпусе“, нпр. родови војске (*артиљерија, пешадија, инжињерија* и сл.), наоружање и делови наоружања (*пушка, митраљез, минобацач* итд.), терминологија тактичких радњи (*двокатна одбрана, димна покривка, маневар, повлачење, пробој* и сл.), војне команде (нпр. *Вољно!, К нози!, Готовс!, Марш!, Мирно! Остав!* и сл.) итд.

У другом одељку *Семантички и граматички аспекти номинације и творбе војних термина у српском језику* (стр. 77–143) говори се о начинима настанка термина, о номинацији термина према врстама речи – именичка, придевска, глаголска, о природи и класификацији вишечланих термина, те о творбеном аспекту у терминологији.

У трећем одељку *О развоју српске војне лексике у светлу стандардизовања војне терминологије* (стр. 144–188) говори се о старијим слојевима војне лексике и односу ове лексике према савременој термилошкој лексици, те о стандардизовању савремене војне терминологије.

У четвртом одељку *Војна терминологија и речници* (стр. 189–312) говори се о обради војних термина у енциклопедијском и термилошком речнику, као и у општем речнику српскога језика, пре свега у Речнику САНУ и Речнику МС.

У поглављу *Језичке особине војних текстова у светлу развоја и природе војног професионалног стила* (стр. 213–249) пажња је усмерена пре свега на стилистичку анализу војних текстова. Прво се говори о језичким специфичностима стручних војних текстова из средине 19. века, а потом о језичко-стилским особинама савремених војних текстова.

У петом, претпоследњем, поглављу књиге које носи наслов *О граматичким и комуникативним особинама војних команди* (250–256) аутор истиче да војне команде треба посматрати као устаљене форме ритуализованог карактера које војном дискурсу дају обележје специјалног жанра, стила и подјезика. На граматичко-комуникативном плану оне представљају специфичне синтаксичке категорије у пољу императивности.

Монографија још садржи *Закључак* (стр. 257–269), *Изворе* (стр. 270–273), *Литературу* (стр. 274–286), *Скраћенице* (287) и *Регистре: Регистар војне лексике и терминологије* (288–300), *Регистар појмова* (301–302) и *Именски регистар* (303–304).

Монографија *Српска војна лексика и терминологија* вишеструко је значајна. Њоме се први пут даје целовит опис српске војне лексике и терминологије. Она представља и значајан допринос терминологији као науци. Регистар војне лексике садржи више стотина јединица, што ће будућим истраживачима српске лексике и терминологије, не само војне, бити од користи. Значајна је и за изучавање творбе речи у српском језику јер су у њој детаљно пописани и описани начини грађења војних термина.

Марина Николић (Београд)

ЈЕЗИКОФИЛ. Београд: Klett, 2016, 124 стр.

У октобру ове године изашла је књига *Језикофил* која је настала као резултат рада троје лингвиста, др Светланае Слијепчевић, др Слободана Новокмета и др Марине Николић. Књига је последица активности аутора на интернету, тачније она обухвата изабране и прилагођене текстове објављиване у последње три године на истоименој интернет страници.

Страница *Језикофил* настала је из жеље оснивача и уредника да се не једном месту приступи језику и језичкој култури на научнопопуларан начин. Садржај текстова на страници настајао је на основу дугогодишњег искуства аутора у вишеаспектним научним истраживања српског језика и језичке културе, у настави српског језика и уопште искуства у раду на различитим пројектима који се тичу популарисања лингвистичких истраживања. Потреба да текстови, најпре осмишљени тако да буду разумљиви широј публици (понајвише оној која нема систематично лингвистичко образовање), након добре реакције, о чему сведочи заинтересованост читалаца, затим и других научних истраживача, а на крају и шире јавности, буду доступни на интернету прерасла је у тежњу да се ови текстови нађу у папирној верзији и тако постану приступачни и ван виртуелног света.

Разлози за *језикофилску* активност налазе се у потреби да се помогне појединцу, али и широј читалачкој публици, да боље разуме и прихвати поједине речи које именују друштвене појаве, као и да повећају ниво своје језичке културе у том смислу што ће правила књижевног језика, помоћу примера који су му блиски, познати, занимљиви или духовити разумети и усвајати. Дакле, језичко богатство и језичка правила.

Уколико уђемо у дубину циљева *Језикофила*, њих има више. Осим наведених, треба имати на уму да је данас свеprisутна вулгаризација културе, па и језичке културе. Култура се замењује супкултуром, па чак и некултуром. Све се релативизује, све се допушта. Непоштовање друштвених правила, језичких правила, па и правила лепог понашања објашњавају се толеранцијом или креативношћу. Таквомнихилистичком односу према норми, неолибералној лингвистици која није специфична само за наше друштво, пропагирању језичког понашања у смислу „говори и пиши како

хоћеш“, допуштању нестандартних облика тамо где им места није, значи у јавној и службеној употреби, треба се супротставити и то ова књига и чини. Јер, не треба сметнути с ума – језик нема само пуку комуникативну функцију, он је први и прави показатељ неке културе.

С друге стране стране, језик се мења, поједина правила престају да важе, друга заузимају њихово место, неке речи нестају из употребе зато што, на пример, нестаје предмет или појава који оне именују, али нове долазе у језик, позајмљивањем или на други начин. Лингвисти пред новинама које доспевају не могу имати пасивну улогу, већ супротно, треба да арбитражно приступе тим новим појавама, да их разумеју и објасне другима, и да их потврде, односно прилагоде правилима српског језика, или пак да дају препоруку и образложење зашто би било добро избегавати њихову употребу.

Једно од питања које се може поставити је да ли је циљ *Језикофила* да васпостави нова језичка правила, да модификује постојећу норму? Одговор је – не. Аутори истичу да би то било погрешно, тиме би се норма дестабилизovala. Циљ је да се на један научно-популаран начин језичка правила приближе нелингвистима, односно онима који су давно изашли из школске клупе, или да се та правила из граматика и правописа (које је увек добро имати уз себе) представе на разумљивији, питкији начин. Међутим, потреба је и ту норму, како и треба и што је очекивано од лингвиста, допуњавати новим примерима и новим језичким ситуацијама. Али наравно уз уважавање традиције и добрих начела српске нормативистике.

У току рада на сајту и на књизипостављало се питање да ли сви текстови теже да буду забавни и духовити, те да ли су уредници уствари банализовали нешто што је битно у животу сваког човека – његов матерњи језик? Наравно да не. Нису сви текстови врцавог духа, весели и забавни. Као илустрација за то могу послужити текстови о *молебну* или *погрому*, на пример. Духовитост није на штету науке или осећања говорника, већ је она искоришћена само као средство да прилози буду што разумљивији већем броју људи, да подстичу њихову радозналост и љубав према језику.

Оно што јепосебно важно –досадашњи рад на *Језикофилу* препознат је и високо вреднован и у научним институцијама, каква је, рецимо, Институт за српски језик САНУ, и у стручним телима, какво је, на пример, Одбор за стандардизацију српског језика. Подршку за објављивање књиге дала је Комисија за синтаксу одбора за стандардизацију, која је то уврстила и у свој план рада. Прилози са *Језикофила*, а претпоставка је да ће такву судбину доживети и књига, ушли су у обавезну литературу на предметима Култура језичког изражавања и Култура говора на факултетима у Србији и Републици Српској. Оно што нас радује је велико интересовање студенте-

ната и професора на филолошким студијама на Косову и Метохији и у Републици Српској имајући у виду јединство и хомогеност српског говорног подручја, чему сви ми као научници, али и говорници српског језика тежимо.

УКРАТКО

Ана Вујовић: ФРАНКОФОНИЈА У СВЕТУ И КОД НАС.
Београд: Учитељски факултет, 2014, 285 стр.

Већ у самом уводу, ауторка даје преглед базичних чињеница о француском језику, о његовој распрострањености, хетерогености, развоју. Преко језика, упознаје нас са самом француском културом и менталитетом.

У првом поглављу – „Француски језик кроз векове“, описује се настанак и даљи развој језика, од романског до народног француског језика. Тако се стиже и до француског језика 20. и 21. века, до његових особености и положаја. У графиконима су дате процене броја франкофоних говорника у периоду од 2000. до 2050. године на различитим континентима. Самим Французима, како истиче ауторка, стало је да демонстрирају, не само лепоту и богатство свог језика, *већ и његову способност да се прилагођава, мења, обогаћује, шири* (стр. 49).

Вишејезичност се дефинише као *гаранција демократије у међународним односима* (стр. 59). У том смислу интеркултуралности, значајни су и напори Француске да у своје центре, на студије, привуче младе из целог света.

Један од проблема данашњег француског јесте пад употребе. Он је посебно приметан у домену научних публикација. Доминација енглеског је толико евидентна да, чак и у самој Француској, постоје научни часописи који се публикују на енглеском језику.

У другом поглављу (*Шта је то франкофонија?*), обрађен је настаanak и развој овог појма. Сам термин створен је да означи *језичко и културно јединство које чине Француска и њене колоније* (стр. 89). Постоје три појма која означава овај термин: 1. франкофонија (са малим почетним ф), који географски и лингвистички одређује све народе и групе говорника који делимично или потпуно користе француски језик у свакодневном говору; 2. Франкофонија (са великим почетним Ф), Међународна организација франкофоније (МОФ), и 3. франкофонски простор, који није само језички или географски, већ и културно, политички, економски одређен.

Дата су и два цртежа – представе франкофоније: традиционална, у облику концентричних кругова и модерна представа, са више центара.

Један део студије посвећен је француском колонијалном царству и његовом развоју кроз историју (хронолошки гледано). Такође, обрађене су међународне франкофоне организације, веома бројне, међу којима су и: Француска алијанса, Световна мисија, Међународна унија новинара фран-

кофоне штампе, и др. Што се тиче званичних државних организација, наведен је велики број истих, уз датум и место оснивања.

На свим пољима стваралаштва, према мишљењу аутора, франкофонија *доказује своју виталност и креативност* (стр. 165).

Када се говори о односу франкофоније и уметности, рецимо – књижевном стваралаштву, импресивно је стваралаштво франкофоних аутора, не само по обиму, већ и по квалитету.

Ако се осврнемо на медије, они франкофони су многобројни: од ТВ станица, радио станица, преко писане штампе.

У III делу књиге, у фокусу је присуство и положај француског језика у нашем региону. Све бивше југословенске републике окренуле су се Франкофонији; међу њима, једино је Македонија постала пуноправни члан, док су остале, укључујући и Србију, задржале статус посматрача.

Усмеримо ли пажњу на нашу земљу, уочићемо да се положај француског језика мењао кроз векове, у зависности од утицаја француског језика, као и економског значаја Француске у датом тренутку. Њен уплив био је веома јак у 18. веку, када у српски језик улазе бројне француске речи, које потом пролазе процес адаптације. Кључни моменат за јачање француског утицаја био је одлазак наших првих стипендиста у Париз, 1841. године. Између два светска рата, француски језик био је први страни језик у настави.

У „Закључку“ ауторка рекапитулира оно већ речено. Следи резиме на француском језику („La francophonie dans le monde et chez nous“), а потом кратки преглед француских акронима у вези са франкофонијом (дати су на српском и француском језику); Индекс имена приказан је азбучним редом; следи списак коришћене литературе.

Светлана Спајић (Лозница)

Неђо Јошић: ВОЋАРСКА ЛЕКСИКА И ТЕРМИНОЛОГИЈА
У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ. Београд: Институт за српски језик
САНУ, 2016, 217 стр.

Монографија Неђе Јошића *Воћарска лексика и терминологија у српском језику* представља прерађену и допуњену докторску дисертацију, одбрањену на Филолошком факултету Универзитета у Београду 2013. године.

Монографија се састоји од *Увода*, *Закључка*, *Резимеа* на енглеском језику, *Литературе* и *Извора*, као и три поглавља која чине централни део монографије: 1. *Преглед српске воћарске лексике (на материјалу воћака стаблашица из фамилије Rosaceae)*, 2. *Појединачни називи воћака: лексичко-семантички приступ* и 3. *Појединачни назив воћака: творбени преглед*.

Свако поглавље садржи више тематских целина. У првом поглављу обрађене су следеће теме: *Воћке из фамилије Rosaceae и њихови називи*, *Мјесто воћака у предању и култу код Срба*, *Полисемантичка структура важнијих лексема*, *Мјесто у фразеолошком систему српскога језика* и *Улога у деривацији и мјесто у ономастици*.

Друго поглавље се састоји од три целине. Прва целина – *Воћни плод и његова обиљежја* – обрађује следеће теме: *Боја pokožице (меса) плода*, *Облик и величина плода*, *Укус плода*, *Мирис плода*, *Структура плода*, *Вријеме сазријевања* и *Остала спорадична обиљежја плода*. Друга целина под насловом *Ономастички елементи у називима воћака*, садржи следеће теме: *Антропоними*, *Титуле и звања* и *Топоними*. У трећој целини су обрађене лексеме без јасне мотивисаности.

У трећем поглављу представљени су творбени аспекти воћарске лексике. Састоји се од три целине: *Творбени аспекти лексема које означавају воћке* (с темама: *Опште напомене*, *Гласовне промјене у творбеној основи или суфиксу*, *Скраћивање или крћење основе*), *Преглед изведених лексема по суфиксима* и *Завршна разматрања* (с темама: *Просте ријечи у воћарској терминологији*, *Семантичко варирање*, *Двојаке могућности творбе*, *Други степен деривације* и *Универбизација*).

У *Уводу* се одређује тематски оквир, циљеви истраживања и теоријско-методолошки приступ. У њему је представљен историјат теме, језичка грађа и њени извори. *Закључак* се састоји од следећих сегмената: *Општа воћарска лексика*, *Појединачни називи воћака и њихова семантика*, *Воћни плод и његова обиљежја*, *Ономастичке основе у именовању* и *Творба и творбени типови*.

Аутор је користио бројне радове, углавном из србистике (сербокроатистике), а у мањем броју из русистике.

Као основни методолошки поступак у монографији *Воћарска лексика и терминологија у српском језику* примењена је компоненцијална анализа.

На крају монографије дат је Индекс народних назива воћака са подацима места и времена, и са примерима, што је значајно за лексикологију и лингвистичку географију.

Борђе Оташевић (Београд)

Анђелка Пејовић: КОНТРАСТИВНА ФРАЗЕОЛОГИЈА
ШПАНСКОГ И СРПСКОГ ЈЕЗИКА. Крагујевац:
Филолошко-уметнички факултет, 2015, 239 стр.

Контрастивна фразеологија шпанског и српског језика има за циљ да пружи допринос контрастивним истраживањима шпанског и српског језика у области фразеологије, као и да подстакне на слична, али и нова истраживања у другим језицима у односу на српски.

Књига има четири поглавља. Након *Уводне речи* (9–11) и *Списка скраћеница* (11–13) следе *Теоријска разматрања* (13–75), *Лексичкосемантичка истраживања* (75–139), *Семантичка истраживања* (139–167) и *Етнолингвистичка истраживања* (167–221). На крају су дата *Закључна разматрања* (221–223), *Регистар фразема* (223–239) и *Регистар пословица* (239).

У првом поглављу дат је преглед истраживања у фразеологији шпанског и српског језика, основне одлике фразеолошких јединица, терминологија која је у употреби, као и проматрања о фразеолошком континууму, илустрована бројним примерима из оба језика.

Друго поглавље обухвата четири лексичкосемантичка истраживања, са елементима концептуалне анализе, а лексичко-семантичка поља везана су за кинезичке елементе, кулинаризме, хроматизме и културе као саставне елементе фразема.

Треће поглавље се састоји из два рада у којима се анализира семантичка фразема, с посебним нагласком на вишезначности и појави лажних пријатеља у фразеологији шпанског и српског језика.

У последњем поглављу износе се нека етнолингвистичка запажања проистекла из анализе фразема и паремија шпанског и српског језика. Затим следе *Закључна разматрања* у којима се дају могуће смернице за будућа истраживања у области фразеологије. На крају се абecedним односно азбучним редом наводе регистри фразема и пословица неведених кроз радове.

Грађа на основу које су спроведена истраживања ексцерпирана је из фразеолошких речника и збирки пословица, али и из описних једнојезичних речника шпанског и српског језика; спорадично је тек допуњавана примерима који нису лексикографски забележени, а који чине део наше фразеолошке компетенције. Поједине анализирани јединице потврђене су у корпусу (пре свега, корпус шпанског језика Шпанске краљевске акаде-

мије, CREA, али и извори са интернета), где су заступљени различити функционални стилови (новинарски, књижевни, разговорни итд.).

Књига обухвата значајан број фразеолошких јединица (пре свега фразема – 966, али и пословица – 504) и примера, који би могли бити од користи за надоградњу спроведених истраживања. Све устаљене структуре из шпанског језика преведене су на српски, дат је њихов дослован превод (ради увида у структуру израза), а затим и њихово значење. У случају пословица осим значења такође се наводи дослован превод уз настојање да се задржи форма пословице (рима, на пример), али никако науштрб значења.

Ова књига је намењена свима онима који се баве језиком и уже, фразеологијом, али би исто тако могла бити занимљиво штиво свакоме кога занима (шпански и српски) језик и култура уопште.

Сања Грковић (Београд)

Александра Манчић: СТВАРИ КОЈЕ НАС ПРЕВАЗИЛАЗЕ
: УВОД У ПРЕВОЂЕЊЕ ИДЕЈА. Београд: Службени
гласник, 2013, 195 стр.

Како се наводи у рецензији, ова књига јесте *изванредан наставак ауторкиних истраживања мистичке књижевности, теологије и филозофије. Археологија дисеминације списа и идеја, познатих као „Corpus Dionysiacum“.*

Већ у самом предговору наводи се цитат Емила Бенвениста: *Много пре него што је почео да служи за комуникацију, језик је служио за живљење.* Ауторка сматра да треба почети управо од ове мисли – да су језици, пре свега, *средство за живљење, и начини живљења.* (стр. 7). Она проучавање отпочиње са Дионисијем Ареопагитом, утемељивачем прве и основне идеје која се развијала кроз само превођење. *Идеја је грчка ствар, превођење је ствар хришћанства* (стр. 9). Превођење, као специфичан процес, полази од двосмислености (или, чак, вишесмислености).

Даље, књига говори о Павлу из Тарса, односно о његовим Посланицама. Анализа се усмерава на његов грчки, који се назива „ауторским језиком“.

У поглављу насловљеном „Граница је опасно место“, наводи се да је, осим мењања места, *путовање и мењање идеја* (стр. 23). Ауторка запажа како је превођење ствар, не само различитих језика, већ и различитих идеја – начина размишљања. („Сиријски учењаци и Багдадска школа“). У 8. веку, у Багдаду, библиотеке су биле *преводачко средиште* (стр. 35), а преводиоци посебна каста, чији се статус преносио са оца на сина. У то време, превођене су филозофске, научне и медицинске расправе, и управо ови преводиоци чине „Багдадску школу“.

Читаво прво поглавље посвећено је Дионисију, кога називају *узоритим догађајем у превођењу* (стр. 39). Његови списи се нашироко коментаришу и стално продукују нове текстове. То је *корпус текстова овенчан тајном* (стр. 40) – сам језик ових текстова је мистичан, тешко се прати сама изражена мисао. Поглавље је веома исцрпно и, анализирајући његове списе, ауторка проучава и саму Дионисијеву личност, значај, његову величину, чак и сам идентитет. Њему је посвећено и наредно поглавље („Како је Дионисије стигао у Галију“), у коме наилазимо на веома интересантну дефиницију превођења – *превођење као динамичан простор повезивања* (стр. 67).

У одељку које се тиче преводилачких школа, рашчлањује се само значење овог термина. Помиње се, између осталих, Толедска школа, и многе друге. Говори се и о грешакама (у читању/писању) и констатује се како оне нису нимало наиван ствар (стр. 83).

Ирска, прецизније – Јован Ирац, разматрају се са следећег аспекта: Ирска, као специфична земља по томе што до ње нису стигла римска освајања, због чега има посебно место у књижевности Западне Европе. На том тлу постојало је „изворно превођење“. У 6. веку, ова земља привлачила је многе учене људе. Говорећи о овим временима, ауторка верује да се тада преводилац није могао ослонити на филолошка помагала – сами речници нису претходили превођењу, већ су настајали упоредо с њим. Тада су настајале и језичке кованице, које су *пут да се у идентитет uvede ауторитет* (стр. 90).

Постоје, дакле, текстови који због своје природе захтевају филозофски приступ. Што је у самом тексту више нејасноћа, то преводилац мора бити савеснији у свом раду. Говорећи о задатку преводиоца, ауторка каже – *докучити шта је истина* (стр. 95). Он, при томе, мора да разреши све двосмислености/вишесмислености и да донесе одлуку.

„Облак непознавања“, што је уједно и наслов самог једног поглавља, јесте ремек-дело, расправа о мистици писана на енглеском језику. Ово дело Александра Манчић превела је на српски језик. Аутор је непознат. Ауторка закључује – *поезија је облак језика*.

Последње поглавље бави се Дионисијевим доласком међу Словене. Размишљања о превођењу у српској књижевности почињу пре 18. века. У то доба, *преводилац би толико блиско прионуо уз текст* (стр. 142), да је редослед грчких речи преношен у српски, као и њихов изворни граматички облик. Говори се и о Иноку Исаји. Превод мора бити *пресликавање једног језика у други* (стр. 165).

Следи списак коришћене литературе.

Светлана Спајић (Лозница)

Марко Буразор: НЕВЕРБАЛНА КОМУНИКАЦИЈА НА ДЕЛУ
II (РАЗЛИКЕ МЕЂУ КУЛТУРАМА). Београд: Драслар
партнер, 2013, 103 стр.

Полазећи од претпоставке да сви ми потичемо из различитих средина, а да се те наше различитости највише примећују управо у сфери комуникације, Буразор анализира културне разлике и њихов утицај на свакодневни живот. Већ на почетним страницама књиге он поставља питање: шта је култура. Ово је уједно и назив првог поглавља, у коме се истиче комплексност овог појма, због чега *јединствена дефиниција културе присто не би била могућа* (стр. 9). Као основна четири елемента која чине културу, наведени су: понашање, ставови, мерила и вредности. Кроз интересантне примере симболике боја у различитим срединама, илустроване су културолошке разлике.

У једном од поглавља залази се у дубљу анализу кроз питање – да ли се и колико емоционалне реакције (као нешто опште и људско) разликују од једне културе до друге. Заправо, ради се о анкетном истраживању. Исполњавање емоција у различитим срединама илустровано је дијаграмима. Аутор такође говори и о религији и њеном утицају на различите факторе који одређују културу (лични однос, мотивација, говор тела).

У поглављу „Комуникација и културна бука“, табеларно је дат приказ интеркултуралних разлика у понашању у вербалној комуникацији (зурење, додиривање, итд.). Дефинишући појам „културне буке“, Буразор приказује саме изворе ове појаве – фрустрацију, неразумевање. Један од ових фактора јесте и непознавање/слабо познавање страног језика.

Табеларно је приказан и културолошки контекст разних земаља који се односи на културно и друго наслеђе одређеног народа.

Једно од горућих питања које прожима читаву књигу јесте утицај културних разлика на бизнис, односно на међусобно пословање. Јасно је упозорење – када се састану људи који долазе из „формалних“ и „неформалних“ култура, тај судар може бити толико снажан, да *постоји велика могућност да посао који треба да реализују пропадне* (стр. 46). Ово само указује на значај културног миљеа у сфери пословања.

Ипак, у данашње време изражене глобализације, постоје одређена универзална правила пословног понашања. У даљој студији, говори се управо о њима, а истовремено се анализира и пословни протокол.

Буразор прави класификацију светских култура, делећи их у осам група (А, Б, Ц, Д, Е, Ф, Г, Х). Дат је детаљан опис истих, као и основне од-

реднице којих се треба придржавати у случају пословања са особама из ових земаља.

У последњем поглављу обрађени су разнолики приступи сналажењу у иностранству, којих има неколико и који се међусобно интегрално разликују.

Након поговора, следи списак коришћене литературе.

Светлана Спајић (Лозница)

Lidija Čolević, Octavia Nedelcu: DICȚIONAR DE TERMENI JURIDICI ȘI ECONOMICI ROMÂN-SÂRB : REČNIK PRAVNIH I EKONOMSKIH TERMINA RUMUNSKO-SRPSKI. Timișoara/Темишвар: Ununea Sârbilor din România/Савез Срба у Румунији, 2014, 418 стр.

Ово је први румунско-српски речник правних и економских термина. Садржи стручне темине из правне и економске области, али и из области администрације, банкарства, берзе, трговине, рачуноводства, финансија, менаџмента и маркетинга. Укључује и друштвено-политичке изразе.

Речник је намењен, како се наводи у предговору, познаваоцима оба језика, преводиоцима и корисницима правних и економских институција, професорима, студентима основних и мастер студија који се баве наведеним областима.

Након *Уводне речи* (стр. 3–4/5–6), дат је *Избор из стручне литературе* (стр. 9) и *Скраћенице* (стр. 10) – све на румунском и српском језику.

Главни део речника (стр. 11–347) садржи око 15.000 одредница, сложених по абecedном реду, те преко 5.000 израза и фраза који су у вези са основним појмом. Речнички чланак је једноставан. Садржи одредничку реч (термин на румунском), информацију о врсти речи, те превод на српски. У оквиру речничког члака наведени су и вишечлани термини. Исти вишечлани термин налази се у саставу неколико речничких чланака. Овим је обим речника повећан, али је тиме његово коришћење олакшано.

Asigurare, *ж.* – осигурање

→ **asigurare casco** – kasko осигурање

→ **asigurare colectivă** – kolektivno осигурање

→ **asigurare de răspundere civilă auto** – осигурање vozača за грађанску одговорност у саобраћају

→ **asigurare de sănătate** – zdravstveno осигурање

→ **asigurare de viață** – životno осигурање

...

→ **poliță de asigurare** – polisa осигурања

→ **primă de asigurare** – premija осигурања

→ **societate de asigurări** – осигуравajuће друштво

Polită, *ж.* – polisa, menica

→ **poliță cu termen de valabilitate** – terminska polisa

→ **poliță de asigurare** – polisa осигурања

→ **poliță de asigurare casco** – kasko polisa osiguranja od rizika koji mogu da nastanu na saobraćajnom sredstvu

→ **poliță de asigurare cargo** – polisa osiguranja od rizika kojima je izložena roba koja se transportuje

Уврштавање истог вишечланог термина у неколико речничких чланака није сасвим доследно. У чланку именице *societate* не налази се вишечлани термин *societate de asigurări*. Термин *poliță de asigurare* наведен је у речничким чланцима термина *poliță* и *asigurare*, док се вишечлани термин *poliță de asigurare casco* налази само у чланку именице *poliță*. Термин *casco* није наведен као посебан речнички чланак.

Најважније скраћенице налазе се у делу *Abrevieri și sigle – Skraćenice i sigle* (стр. 348–356).

AB = Agenție bursieră – *Berzanska agencija*

ABV = Asociația Burselor de Valori – *Udruženje vrednosnih berza*

ADAR = Asociația pentru Dezvoltare și Amenajare rurală – *Udruženje za razvoj i preuređivanje sela*

art. = articol – *član*

c. = contra – *protiv*

C.fam. = Codul familiei – *Porodični zakonik*

C. muncii = Codul muncii – *Zakonik o radu*

EXIMBANK = Banca de Export-Import a României – *Izvozno-uvozna banka Rumunije*

Речник садржи и око 120 латинских термина и израза: *Termeni și expresii latinești – Latinski termini i izrazi* (стр. 357–362). Чланци у овој целини су преводни, преводни с елементима дескриптивности и преводно-дескриптивни.

ab-initio = de la început, de la capăt – *od početka*

ab mundo condita = de la începutul lumii – *od nastanka sveta*

ab-intestato = fără testament – *legalno nasledstvo, oblik sukcesije (nasledstva) bez testamenta*

persona non grata = persoană nedorită – *nepoželjna osoba (u međunarodnom pravu odnosi se na slučaj kada je diplomatski predstavnik postao nepoželjna ličnost kod vlade kod koje je akreditovan, zbog čega se i traži njegovo povlačenje. Razlozi zbog kojih jedan diplomatski predstavnik može postati persona non grata mogu se sastojati u tome što je diplomatski predstavnik izvršio krivično delo, ili što je ispoljiо netrpeljivost i nepoštovanje teritorijalnih vlasti, što je dao izjave kojima se vređaju teritorijalne vlasti i država i dr.)*

Последња целина *Termeni de specialitate – Stručni izrazi* (стр. 363–416), за разлику од претходних целина, у потпуности је преводно-дескриптивна.

Abdicare – abdikacija; odricanje od prestola – *označava odricanje monarha od prestola; do abdikacije dolazi po pravilu zbog neke teške greške koju je monarh počinio.*

Abrogare – abrogacija – *ukidanje pravnog propisa krivičnog zakona ili celog krivičnog zakona donošenjem izričitom naredbom drugog propisa ili zakona koji je kasnije donet. Abrogaciju vrši organ koji je doneo taj zakon (Skupština), odnosno sud (po pravilu, Ustavni sud) koji je ovlašćen da ceni ustavnost zakona. Ukidanje zakona vrši se zbog njegove protivustavnosti.*

Семантичке дефиниције су лексикографско-енциклопедијске.

На последњим двама странама (417–418) налазе се подаци о ауторима овога речника.

Борђе Оташевић (Београд)

БИБЛИОГРАФИЈЕ

Ђорђе Р. Оташевић (Београд)

ПРИЛОЗИ ЗА ГРАЂУ ЛЕКСИКОЛОШКЕ И МЕТАЛЕКСИКОГРАФСКЕ БИБЛИОГРАФИЈЕ (11)

Maček Dora: A Vignette on Canadian Fish Names. *Studia Romanica et Anglica Zagrabiensia* (1991), str. 77–83.

Magner F. Thomas: Sexist and Non-sexist Usages in the English Language. *Studia Romanica et Anglica Zagrabiensia* (2004), str. 271–282.

Majetić Senka: Leksikologija i leksikografija: Komparativni pristup. *Filologija* 53 (2009), str. 93–104.

Majtán Milan: Adjektivum – zázrivý – proprium Zázrivá v slovenčine. *Folia onomastica Croatica* 12/13 (2007), str. 335–338.

Malić Dragica: „Od rječnika prema tekstu (u Sabranim djelima Marka Marulića)“. *Colloquia Maruliana* 16 (2007), str. 173–200.

Malić Dragica: Akademijin Rječnik i njegove dopune. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1981), str. 121–139.

Malić Dragica: Osobna imena na putu od Verba seniorum do Žića svetih otaca. *Folia onomastica Croatica* 12/13 (2007), str. 339–354.

Malić Dragica: Rječnik odlomka Korčulanskoga lekcionara. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1994), str. 155–196.

Malić Dragica: Toponimi, ktetici i etnici u Žićima svetih otaca. *Folia onomastica Croatica* 14 (2006), str. 23–36.

Malnar Marija: Poredbeni frazemi u čabarskim govorima. *Filologija* 57 (2012), str. 155–173.

Malnar Marija: Somatska frazeologija čabarskih govora. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2011), str. 101–119.

Mamić Mile: Deutsch-slawisches Wörterbuch i Bečki dogovori. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1988), str. 113–118.

Mamić Mile: Hrvatski, srpski i slovenski jezični purizam u rječniku Juridisch–politische Terminologie. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1985), str. 99–107.

Mamić Mile: Hrvatsko vojno nazivlje u rječniku Juridisch–politische Terminologie. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 2 (2007), str. 55–60.

Mamić Mile: Juridisch–politische Terminologie „Kamen temeljac“ književnojezičnog jedinstva hrvatskog i srpskog. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1989), str. 179–186.

Mamić Mile: Medicinsko nazivlje u pravu. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 1 (1999), str. 10–12.

Manczak–Wohlfeld Elżbieta: „The frequency of English loanwords in written Polish“. *Suvremena lingvistika* 1–2 (1996), str. 634–648.

Mandić Živko: Hrvatska imena naseljenih mjesta u Mađarskoj. *Folia onomastica Croatica* 14 (2006), str. 37–128.

Mandić Živko: Iz antroponimije i toponimije dalmatinskih Hrvata na sjeveru Mađarske. *Folia onomastica Croatica* 15 (2007), str. 133–171.

Marasović Alujević Marina, Lozić Knezović Katarina: Obalni toponimi otoka Šolte. *Časopis za hrvatske studije* 1 (2011), str. 389–443.

Marasović–Alujević Marina: Tragovima Skokovih istraživanja – prilog etimologiji nesonima širega splitskog akvatorija. *Folia onomastica Croatica* 19 (2011), str. 163–173.

Maresić Jela: Kajkavska dijalekatna leksikografija. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2003), str. 391–406.

Maresić Jela: O transkripciji u kajkavskoj dijalektnoj leksikografiji. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 2 (2014), str. 151–162.

Marković Bojana: Kreativna upotreba frazema i drugih višerječnica u djelima Mladena Kerstnera – mogućnosti i namjere. *Jezikoslovlje* 1 (2013), str. 129–159.

Marković Bojana: Pridjevske sintagme tipa gol golcat u jezičnim priručnicima i rječnicima hrvatskoga standardnog jezika i čakavskoga narječja. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 1 (2011), str. 23–38.

Marković Irena: Jezični utjecaji i promjene u suvremenom govoru Zadra. *Croatia et Slavica Iadertina* 8 (2013), str. 313–335.

Marković Ivan: Hrvatska apozitivna sintagma i sintaksa imenâ. *Folia onomastica Croatica* 17 (2009), str. 119–137.

Marković Ivan: O počecima hrvatskoga nogometa. *Nova Croatica: časopis za hrvatski jezik, književnost i kulturu* 6 (2012), str. 305–32.

Marković Ivan: O uporabi i značenju imenâ u hrvatskome. *Folia onomastica Croatica* 19 (2011), str. 175–202.

Marković Ivan: Tri nehrvatske tvorbe: infiksacija, reduplikacija, fuzija. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2010), str. 217–241.

Maroević Tonko: Za svoju dušu, za sve duše (Berezina Matoković – Dobrila, RIČNIK VELOVAREŠKEGA SPLITA, Vlastita naklada, Split 2004.). *Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči* 2 (2005), str. 326–329.

Maslina Ljubičić: Italianismi del francese – francesismi dell’italiano. *Studia Romanica et Anglica Zagradiensia* (2009), str. 301–326.

Mataija Ivica: Promjene imenâ naselja na hrvatskome području u svjetlu administrativnih određenja od 1860. do 1960. godine. *Folia onomastica Croatica* 20 (2012), str. 121–149.

Matas Ivanković I.: „Četvrti međunarodni leksikološko-leksikografski skup“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 2 (2006), str. 77–79.

Matas Ivanković I.: „Kada su prvi put u hrvatskim rječnicima zabilježene imenice za ženska zanimanja?“ *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 1 (2006), str. 33–35.

Matas Ivanković Ivana: Mjesto/umjesto/namjesto. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2006), str. 211–226.

Matas Ivanković Ivana: Uzduž i poprijeko po slavenskoj leksikografiji (Теория и история славянской лексикографии, Научные материалы к ХИВ съезду славистов, Москва, 2008.). *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2009), str. 514–516.

Matešić M.: Rječnik posuđenica iz turskoga jezika. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 2 (2006), str. 72–75.

Matešić Mihaela: Frazeologija mjesnoga govora Vrbovskoga. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 2 (2007), str. 37–81.

Matešić Mihaela: Rječnik frazema mjesnog govora Vrbovskoga. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 1 (2007), str. 143–161.

Mateusz Milan Stanojević: „Konceptualna metafora LJUBAV JE RAT u kolokacijama leksema 'ljubav'“. *Suvremena lingvistika* 1 (1999), str. 155–163.

Mateusz–Milan Stanojević: „Vocabulary, Culture, Cognition“. *Suvremena lingvistika* 2 (2006), str. 251–279.

Matković Dinko: Frazemi i paremiološki izričaji s natuknicama iz ribarstva i pomorstva u govoru Vrboske na otoku Hvaru. *Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči* 1 (2004), str. 137–142.

Matulina Željka: Paremija u hrvatskom i njemačkom televizijskom programu. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 2 (2006), str. 67–84.

Medved Krajnović Marta, Omrčen Darija: Terms of Foreign Origin in Kinesiological Terminology. *Studia Romanica et Anglica Zagrabienisia* (2013), str. 235–254.

Medved Krajnović Marta, Omrčen Darija: Terms of Foreign Origin in Kinesiological Terminology. *Studia Romanica et Anglica Zagrabienisia* (2011), str. 235–254.

Medvešek Irena, Bačić Ana: Fanny Meunier and Sylviane Granger, eds. 2008. Phraseology in Foreign Language Learning and Teaching. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins. pp. 259. *Jezikoslovlje* 2 (2011), str. 291–301.

Međeral–Sučević Krešimir: Usporedni pregled hrvatskih i mađarskih baranjskih ojkonima. *Folia onomastica Croatica* 15 (2007), str. 173–189.

Menac Antica: Morfološke i tvorbene pojave u anglicizmima ruskoga hipijejskog slenga. *Suvremena lingvistika* 1–2 (1996), str. 425–435.

Menac Antica: Hrvatski rusizmi s imenskom sastavnicom. *Folia onomastica Croatica* 12/13 (2007), str. 355–360.

Menac–Mihalić Mira: Frazemi s nazivima kukaca u hrvatskim govorima. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2001), str. 179–195.

Menac–Mihalić Mira: Hrvatski dijalektni frazemi s antroponomom kao sastavnicom. *Folia onomastica Croatica* 12/13 (2007), str. 361–385.

Menac–Mihalić Mira: Iz kajkavske frazeologije. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 2 (2012), str. 479–491.

Menac–Mihalić Mira: O frazeologiji križevačko–podravske kajkavske govora. *Hrvatski* 2 (2008), str. 23–38.

Menac–Mihalić Mira: O hrvatskim dijalektnim frazemima s toponimom kao sastavnicom. *Folia onomastica Croatica* 19 (2011), str. 203–222.

Meštrović Zrnka, Vajs Nada: *Blago jezika slovinskoga* Jakova Mikalje – jedan od leksikografskih izvora za *Lexicon latino–illyricum* Pavla Vitezovića. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1995), str. 139–155.

Meštrović Zrnka: Antroponimijsko čitanje Gundulićeva „Osmana“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1988), str. 119–126.

Meštrović Zrnka: Apstraktne imenice na *-ost* motivirane pridjevom s prefiksom *bez-0* (iskoristivost tvorbenog uzorka u leksikografskoj obradi). *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1989), str. 187–198.

Meštrović Zrnka: Rječnik Bazilija Fabera kao predložak Vitezovićeveu „*Lexicon latino–illyricum*“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1993), str. 213–235.

Meštrović Zrnka: Talasozoonimi u „*Lexicon latino–illyricum*“ Pavla Vitezovića II. Nazivlje mollusca. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1993), str. 237–258.

Meštrović Zrnka: Talasozoonimi u „*Lexicon latino–illyricum*“ Pavla Vitezovića I. Ihtionimi. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1992), str. 131–150.

Meštrović Zrnka: Talasozoonimi u „*Lexicon latino–illyricum*“ Pavla Vitezovića (III) Nazivi crustacea, echinodermata i mammalia. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1994), str. 197–212.

Meštrović Zrnka: Toponomijska koncepcija Pavla Rittera Vitezovića u „*Lexicon latino–illyricum*“. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1991), str. 123–131.

Meštrović Zrnka: Vitezovićeve *Lexicon latino–illyricum* i Sušnik–Jambrešićev *Lexicon latinum*. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1996), str. 111–128.

Mihaljević Đigunović Jelena, Geld Renata: English in Croatia Today: Opportunities for Incidental Vocabulary Acquisition. *Studia Romanica et Anglica Zagrabiensia* (2004), str. 335–352.

Mihaljević Milica, Kovačević Barbara: Frazemi kroz funkcionalne stilove. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 1 (2006), str. 1–15.

Mihaljević Milica, Ramadanović Ermina: Razradba tvorbenih načina u nazivlju (s posebnim obzirom na odnos među složenicama bez spojnika *-o-*,

sraslicama i tvorenicama s prefiksoidima). *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2007), str. 193–211.

Mihaljević Milica, Šarić Ljiljana: Metaforizacija kao terminološki postupak u engleskom i hrvatskom. *Suvremena lingvistika* 1–2 (1996), str. 437–449.

Mihaljević Milica, Šarić Ljiljana: Hrvatske istovrijednice stranih naziva. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1995), str. 157–171.

Mihaljević Milica, Šarić Ljiljana: Terminološka antonimija. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1994), str. 213–243.

Mihaljević Milica: Definicija naziva u terminološkim rječnicima. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1993), str. 259–271.

Mihaljević Milica: Hrvatsko i englesko računalno nazivlje. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 2 (2006), str. 41–50.

Mihaljević Milica: Kako se na hrvatskome kaže WWW? (Prilog proučavanju hrvatskoga internetskog nazivlja). *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1999), str. 233–248.

Mihaljević Milica: Novi jezikoslovni rječnik. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 2 (2007), str. 78–80.

Mihaljević Milica: O terminološkom nazivlju. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1990), str. 151–165.

Mihaljević Milica: Ozbiljno i neozbiljno o pomorskom nazivlju (Željko Stepanić: U potrazi za (izgubljenim) hrvatskim pomorskim nazivljem. Kako je žabar na brodu otkrio žabu zjevaču u 24 i 1/24 dana). *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2006), str. 538–541.

Mihaljević Milica: Terminološke odrednice u općem rječniku. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1989), str. 199–206.

Mihaljević Milica: Terminološki rječnik i norma (uputnice, odrednice i normativne napomene u terminološkom rječniku). *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2002), str. 191–208.

Mihaljević Milica: Višerječne natuknice i podnatuknice u jednojezičnom općem rječniku hrvatskoga jezika. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1991), str. 133–144.

Mihaljević Milica: Vrjednovanje terminoloških radova. *LAHOR: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik* 7 (2009), str. 110–119.

Mihić Tina: Sinonimi i razlike u hrvatskim prijevodima na primjeru Lk. LAHOR: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik 13 (2012), str. 138–174.

Miholek Vladimir: Etiološki osvrt na neke izvorne đurđevečke frazeme. KAJ – časopis za književnost, umjetnost, kulturu 6 (325) (2013), str. 29–42.

Mikić Ana: Vesna Muhvić–Dimanovski, 2005. Neologizmi: problemi teorije i primjene. Zagreb: Zavod za lingvistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Jezikoslovlje 1 (2007), str. 77–80.

Miletić Josip: Povijesni razlozi terminoloških promjena u novom hrvatskom kaznenom zakonodavstvu. Croatica et Slavica Iadertina 1 (2006), str. 77–88.

Miletić Josip: Hrvatsko kaznenopravno nazivlje. Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje 1 (2003), str. 407–413.

Miloš Irena: Stvaranje računalnoga nazivlja – uporabna praksa i normiranje (Antun Halonja, Milica Mihaljević: Od računalnoga žargona do računalnoga nazivlja, Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Hrvatska sveučilišna naklada, 2012.). Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje 2 (2013), str. 504–507.

Miočić Kristina: Romanizmi u kuhinjskom i kulinarskom leksiku ražanačkog kraja. Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči 1–2 (2011), str. 31–65.

Miočić Kristina: Romanski elementi u nazivlju predmeta vezanih za tekstil, odjeću i obuću u govoru ražanačkog kraja. Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči 1–2 (2012), str. 47–70.

Miočić Kristina: Romanizmi u govoru Baških Oštarija. Jezikoslovlje 1 (2011), str. 51–74.

Miočić Kristina: Romanski leksički elementi u govoru Baških Oštarija. Jezikoslovlje 1 (2014), str. 91–108.

Miočić Kristina: Toponimija Baških Oštarija. Folia onomastica Croatica 21 (2013), str. 147–171.

Moguš Milan: O Marulićevoj frazeologiji. Colloquia Maruliana (1994), str. 133–138.

Moguš Milan: O imenima u Mažuranićevoj pjesni Smrt Smail–age Čenčića. Folia onomastica Croatica 12/13 (2007), str. 387–396.

Moretti Violeta: Zemljopisna imena u Pulskom statutu iz 1500. Folia onomastica Croatica 20 (2012), str. 151–172.

Morić–Mohorovičić Borana: Ishodište hrvatske leksikografije. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 2 (2011), str. 171–174.

Muhek Martin: Tekuća onomastička bibliografija (2005.). *Folia onomastica Croatica* 15 (2007), str. 271–302.

Muhvić-Dimanovski Vesna, Skelin Horvat Anita: Contests and nominations for new words – why are they interesting and what do they show. *Suvremena lingvistika* 1 (2008), str. 1–26.

Muhvić-Dimanovski Vesna, Skelin Horvat Anita: O riječima stranoga podrijetla i njihovu nazivlju. *Filologija* 46–47 (2007), str. 203–215.

Muhvić-Dimanovski Vesna: Njemački kao jezik posrednik pri posuđivanju iz engleskoga u hrvatski. *Suvremena lingvistika* 1–2 (1996), str. 457–464.

Muhvić-Dimanovski Vesna: Anglicisms in German: the problem of variants. *Studia Romanica et Anglica Zagrabiensia* (1997), str. 269–273.

Muljačić Žarko: O dalmatoromanizmima u Marulićevim djelima. *Colloquia Maruliana* (2003), str. 131–142.

Muljačić Žarko: U potrazi za starijim hrvatskim pseudoarabizmima. *Suvremena lingvistika* 2 (2007), str. 159–178.

Muljačić Žarko: Croatica u prvoj knjizi talijanskog deonomastičkog povijesnog rječnika. *Folia onomastica Croatica* 12/13 (2007), str. 397–416.

Navracsics Judit: Croatian–Hungarian Mental Lexicon. *LAHOR: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik* 5 (2008), str. 5–18.

Nazor Anica: Senjski Transit Svetoga Jerolima i hrvatski rječnik do Marulića i njegovih suvremenika. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1999), str. 249–255.

Nežić Ivana: Rječničko i gramatičko blago grobničkoga govora 20. stoljeća, Iva Lukežić, Sanja Zubčić, Grobnički govor XX. stoljeća (gramatika i rječnik), (Katedra Čakavskog sabora Grobnišćine, Rijeka, 2007.). *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 2 (2009), str. 133–138.

Nigoević Magdalena, Lasić Josip: Adaptacije romanskih pridjevskih posuđenica u govorima Zabiokovlja. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 2 (2013), str. 401–431.

Nikolić–Hoyt Anja: Izrada tezaurusa hrvatskoga jezika. *Suvremena lingvistika* 1–2 (2002), str. 73–83.

Nikolić–Hoyt Anja: U potrazi za boljom riječi. *Suvremena lingvistika* 1–2 (1996), str. 483–488.

Nikolić–Hoyt Anja: U POZADINI RJEČNIKA. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 1 (2013), str. 151–166.

Nikolić–Hoyt Anja: Uz dovršavanje Benešićeva rječnika. *Filologija* 55 (2011), str. 61–87.

Novak Ines: Veliki rječnik male hrvatske zajednice izvan domovine (Ferdinand Takač: Rječnik sela Hrvatski Grob). *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2006), str. 545–547.

Novak Katarina: Belostenčev Gazofilacij kao leksičko polazište Balada Petrice Kerempuha Miroslava Krležje. *KAJ – časopis za književnost, umjetnost, kulturu* 3 (2010), str. 47–62.

Novoselec Zvonimir: „D. Vrgoč, Ž. Fink–Arsovski: Hrvatsko–engleski frazeološki rječnik“. *Suvremena lingvistika* 1 (2008), str. 128–134.

Nyomárkay István: Mađarska građa u kajkavskim rječnicima (u Habdelićevu Dictionaru i Jambrešićevu Lexicon latinumu). *Filologija* 46–47 (2007), str. 217–225.

Njari Denis: Izvještaj s Natječaja za najbolju novu hrvatsku riječ. *Hrvatistika* 3 (2009), str. 193–193.

Omazić Marija, Fomičov Olga: Anita Naciscione, 2010. Stylistic Use of Phraseological Units in Discourse. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins. *Jezikoslovlje* 1 (2011), str. 93–100.

Omazić Marija: Cognitive linguistic theories in phraseology. *Jezikoslovlje* 1 (2005), str. 37–56.

Omazić Marija: O poredbenom frazemu u engleskom i hrvatskom jeziku. *Jezikoslovlje* 1–2 (2002), str. 99–129.

Omrčen Darija, Bobić Goran, Jurakić Danijel: Rukometno nazivlje – analiza izabranih primjera. *Filologija* 56 (2012), str. 111–136.

Opačić Nives: Odrazi aspektualnosti u rječnicima tipa strani jezik – hrvatski jezik. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2002), str. 311–316.

Opačić Nives: Prodor engleskih riječi u hrvatski jezik. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 1 (2007), str. 22–27.

Opašić Maja, Gregorović Maja: Smrt u hrvatskoj frazeologiji. *Croatica et Slavica Iadertina* 6 (2011), str. 55–72.

Opašić Maja: NOVI ZNAČAJAN PRINOS DIJALEKTNOJ FRAZEOLGIJI Jela Maresić – Mira Menac–Mihalić FRAZELOGIJA KRIŽE-

VAČKO–PODRAVSKIH KAJKAVSKIH GOVORA S RJEČNICIMA (Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2008.). *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 2 (2010), str. 175–180.

Opašić Maja: Od A do Ž o istraživanjima hrvatske frazeologije. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 2 (2012), str. 188–190.

Opašić Maja: Prilog analizi kategorije vremena i prostora u hrvatskoj frazeologiji. *LAHOR: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik* 11 (2011), str. 65–87.

Opašić Maja: RJEČNIK HRVATSKO–ENGLLESKIH FRAZEMA Dalibor Vrgoč – Željka Fink–Arsovski HRVATSKO–ENGLLESKI FRAZEOLOŠKI RJEČNIK (Naklada Ljevak, Zagreb, 2008.). *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 1 (2009), str. 177–180.

Opašić Maja: ZNAČAJAN PRINOS HRVATSKOJ FRAZEOLOGIJI, Antica Menac, HRVATSKA FRAZEOLOGIJA, (Zagreb, Knjigra, 2007.). *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 1 (2008), str. 150–152.

Opašić Maja, Spicijarić Nina: Prilog kontrastivnoj analizi frazema sa sastavnicom boje u hrvatskoj, talijanskoj i njemačkoj frazeologiji. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 1 (2010), str. 121–136.

Oraić Ivana: Kako razvrstati glagole s elementom *se* u valencijskome rječniku hrvatskih glagola? *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2009), str. 269–283.

Pandža Marija, Juraga Edo: Narodni nazivi biljnih vrsta u Murteru. *Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči* 1–2 (1999), str. 57–65.

Panther Klaus–Uwe, Thornburg L. Linda: Introduction: Metonymy across languages. *Jezikoslovlje* 1 (2003), str. 5–9.

Panther Klaus–Uwe, Thornburg L. Linda: Metonymy and lexical aspect in English and French. *Jezikoslovlje* 1 (2003), str. 71–101.

Pasini Dinka: Eufemizmi u Anićeve rječniku. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 2 (2006), str. 59–66.

Pavičić Takač Višnja, Lukač Morana: How word choice matters: An analysis of adjective–noun collocations in a corpus of learner essays. *Jezikoslovlje* 2–3 (2013), str. 385–402.

Pavić Pintarić Anita: Modifikacija frazema u hrvatskom i njemačkom jeziku mode. *Jezikoslovlje* 1 (2009), str. 59–72.

Pavletić Helena: Frazemi u Parčićevu Hrvatsko–talijanskom rječniku. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 1 (2005), str. 13–21.

Pavletić Helena: Leksikografska obradba polisemnih naziva (na primjeru naziva društvenih znanstvenih disciplina). *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2010), str. 281–308.

Pecman Mojca: Systemizing the notation and the annotation of collocations. *Jezikoslovlje* 1 (2005), str. 79–93.

Perić Gavrančić Sanja: Latinska onimija u prevoditeljskoj praksi Đure Ferića (1739.–1820.). *Folia onomastica Croatica* 18 (2010), str. 121–148.

Perić Gavrančić Sanja: Latinski rječnički fond Mikaljina Blaga jezika slovinskoga. *Filologija* 59 (2013), str. 49–67.

Perković Dodig Zrinka: Govori Općine Ližnjan (Lina Pliško i David Mandić, Govori općine Ližnjan). *Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči* 1–2 (2011), str. 151–155.

Perušić Marinko: Rječnik čakavskoga narječja sela mihaljevići kraj oštarija. *Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči* 1 (1993), str. 73–97.

Петров В. Александр: Семантическое микрополе слов с общим этимоном ‘поедающий / пожирающий’. *Filološke studije* 9 (2011).

Petrovič Šul’gač Viktor: Do praslov’jansьkogo antroponimnogo fondu (pohidni z korenem *Dьld–). *Folia onomastica Croatica* 12/13 (2007), str. 509–521.

Petrović Bernardina: Nadređenice i podređenice u leksiku i rječniku. *Suvremena lingvistika* 1–2 (1997), str. 241–250.

Pintarić Neda: Boguslaw Dunaj: Słownik współczesnego języka polskiego. *Suvremena lingvistika* 1–2 (1997), str. 413–415.

Pliško Lina: Romanizmi u leksemima za dom i posjed u jugozapadnome istarskome ili štakavsko-čakavskome dijalektu. *Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči* 1–2 (2009), str. 147–158.

Pon Leonard, Jozić Ivana, Rakovac Alisa: Pragmatički i značenjski elementi frazema u tekstnoj vrsti intervju. *Jezikoslovlje* 1–2 (2006), str. 153–171.

Pon Leonard: Stefaniya Ptashnyk, Erla Hallsteinsdóttir, Noah Bubenhofer, Hrsg. 2010. Korpora, Web und Datenbanken. Computergestützte Methoden in der modernen Phraseologie und Lexikographie/Corpora, Web and Databases. Computer-Based Methods in Modern Phraseology and Lexico-

graphy. (Bd. 25. Phraseologie und Parömiologie). Nürnberg: Schneider Verlag Hohengehren. *Jezikoslovlje* 2 (2010), str. 228–234.

Prakaturović Zrinka: 110 godina Broz–Ivekovićeve rječnika. *Hrvatistika* 5 (2011), str. 243–244.

Pranjковић Ivo: Novotvorbe Josipa Stipana Relkovića. *Nova Croatica: časopis za hrvatski jezik, književnost i kulturu* 6 (2012), str. 229–247.

Pranjковић Ivo: Opis prijedloga u jednojezičnim rječnicima. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 1–2 (1999), str. 165–172.

Pranjковић Ivo: Rječnik hrvatskoga jezika (glavni urednik Jure Šonje, Leksikografski zavod Miroslav Krleža i Školska knjiga, Zagreb, 2000, str. 1450). *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2002), str. 388–394.

Predojević Željko: O toponimima južne Baranje podno sjeverne strane Banskoga brda. *Folia onomastica Croatica* 21 (2013), str. 173–194.

Pritchard Boris: Anglicizmi u poslovnim komunikacijama u hrvatskom pomorstvu. *Suvremena lingvistika* 1–2 (1996), str. 529–543.

Pritchard Boris: On Anglicisms in Maritime Croatian. *Studia Romanica et Anglica Zagrabiensia* (1997), str. 321–336.

Ptičar Adela, Vajs Nada: Jezikoslovno nazivlje u prvim dvama hrvatskim pravopisima 1779. godine. *Filologija* 46–47 (2007), str. 239–252.

Ptičar Adela: Gramatička terminologija u gramatici M. A. Relkovića. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1987), str. 65–78.

Ptičar Adela: Hrvatski aneksni rječnici u 18. stoljeću. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1990), str. 223–227.

Ptičar Adela: Početnica „Knjižica slovoznanja“ (1831) kao leksikografski poticaj. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1993), str. 273–287.

Ptičar Adela: PRINOS PROUČAVANJU JEZIKOSLOVNOGA NAZIVLJA 18. STOLJEĆA. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1992), str. 151–156.

Ptičar Adela: Školski jezični priručnik *Iputjenje k' lipopisanju* iz 1785. godine. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1991), str. 145–151.

Putanec Valentin: Dijalektalni dalmatinizam datati / zdatati od Marulića preko Kavanjina do naših dana. *Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči* 2 (1992), str. 53–61.

Putanec Valentin: Luteransko-protestantski biljeg u Vrančićevu peterojezičnom rječniku iz 1595. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1991), str. 211–215.

Putanec Valentin: Naziv Labusedum iz 11. st. za grad Dubrovnik. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1993), str. 289–301.

Putanec Valentin: Osnove idionimne teorije i odnos idionima i koinonima. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1979), str. 213–218.

Putanec Valentin: PAVAO VITEZOVIĆ (1652–1713) KAO ONOMASTIČAR I ANTROPONIMIJA U "LEXICON LATINO ILLYRICUM" (17.–18. st.). *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1968), str. 45–88.

Putanec Valentin: Prilozi za proučavanje povijesti hrvatske leksikografije i standarda u 16. i 17. stoljeću. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2001), str. 215–243.

Putanec Valentin: Tekstološka analiza rukopisnoga hrvatsko-talijanskoga rječnika rkp. 194 (Franjevački samostan u Dubrovniku). *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1991), str. 153–209.

Pužar Aljoša: Nekoliko napomena o leksemima talijanskoga porijekla u hrvatskome standardnom jeziku. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 1–2 (1999), str. 173–184.

Radčenko Marina, Zebec Aleksandra: Семантические архаизмы в романе А.Н. Толстого 'Петр I' и их отображение толковыми словарями современного русского языка. *Croatica et Slavica Iadertina* 4 (2009), str. 199–206.

Radčenko Marina: Semantička adaptacija ruskih posuđenica u hrvatskom jeziku od 1945. do 2000. godine. *Croatica et Slavica Iadertina* 2 (2007), str. 145–160.

Radić Željana, Kuvač Kraljević Jelena, Kovačević Melita: Udžbenik kao poticaj ili prepreka leksičkomu razvoju. *LAHOR: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik* 9 (2010), str. 43–59.

Rados Zvezdana: Mediteranska baština u Nazorovu romanu Pastir Loda. *Časopis za hrvatske studije* 1 (2011), str. 157–167.

Rafaelovič Bagdasarov Artur: Normativni status odrednica u rječnicima. *LAHOR: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik* 3 (2007), str. 5–13.

Raffaelli Ida, Katunar Daniela: Leksičko-semantičke strukture u hrvatskom WordNetu. *Filologija* 59 (2013), str. 69–101.

Raffaelli Ida, Kerovec Barbara: Morphosemantic fields in the analysis of Croatian vocabulary. *Jezikoslovlje* 1–2 (2008), str. 141–169.

Raffaelli Ida: Francusko jezikoslovno nazivlje i njegova prilagodba hrvatskomu jeziku Okrugli stol, 1. lipnja 2012. *Suvremena lingvistika* 74 (2012), str. 215–215.

Raffaelli Ida: Neka načela ustroja polisemnih leksema. *Filologija* 48 (2008), str. 135–172.

Raffaelli Ida: Polisemija pridjeva sprega sintaktičkih i semantičkih struktura. *Filologija* 43 (2005), str. 105–128.

Raguž Marija: Ivana Vidović Bolt: Životinjski svijet u hrvatskoj i poljskoj frazeologiji I. *Jezikoslovlje* 1 (2014), str. 140–145.

Rajh Ivanka: Kad govorimo o marketingu, (još uvijek) govorimo engleski (Leksikon marketinga. Jozo Previšić (ur.). Zagreb: Ekonomski fakultet, 2010.). *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2011), str. 295–296.

Ratkajec Tatjana: Položaj srodnih riječi u hrvatskome: usporediti, usporedba i druge. *LAHOR: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik* 4 (2007), str. 271–278.

Reizer Zora: Bibliografija izvora za Kajkavski rječnik abecednim redom kratica. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1973), str. 203–254.

Rittgasser Stefan: Salomonski. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 2 (2005), str. 65–68.

Rožman Miroslav: Hrvatsko pomorsko nazivlje u Pomorskom glosaru Augustina Jala. *Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči* 1–2 (2006), str. 45–94.

Runjić-Stoilova Anita, Pandža Anamarija: Prilagodba anglizama u govoru na hrvatskim televizijama. *Časopis za hrvatske studije* 1 (2010), str. 229–240.

Rzetelska-Feleszko Ewa: Onomastyka chorwacka w perspektywie ogólnosłowiańskiej. *Folia onomastica Croatica* 12/13 (2007), str. 417–424.

Sabljić J.: Mali rječnik velike vrijednosti : Mali staroslavensko-hrvatski rječnik Stjepan Damjanović, Ivan Jurčević, Tanja Kušević, Boris Kuzmić, Milica Lukić, Mateo Žagar; Zagreb, Matica hrvatska, 2004., 321 str. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 4 (2005), str. 157–160.

Sajter Domagoj, Hudeček Lana: Temeljni pojmovi i nazivi stečajnoga prava. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2010), str. 309–332.

Samardžija Marko: Promjene imena hrvatskih naseljenih mjesta od mjeseca travnja do kraja godine 1941. *Folia onomastica Croatica* 12/13 (2007), str. 425–432.

Sanda Lucija Udier: Kao kakao Alisa Mahmutović Kao frazeološki rječnik, rječnik frazema s poredbenom česticom „kao” Sarajevo – Zagreb, Dobra knjiga – Synopsis, 2012. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 2 (2013), str. 112–113.

Sanda Lucija Udier: Pristup obradi leksičkih jedinica u nastavi hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika. *LAHOR: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik* 7 (2009), str. 77–93.

Sanković Ivana: Onomastički prinosi, Živko Bjelanović, Onomastičke teme, (Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2007.). *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 2 (2009), str. 131–132.

Saulan Dubravka: Francusko jezikoslovno nazivlje i njegova prilagodba hrvatskomu jeziku : Osvrt na nazivlje iz psihosistematike jezika. *Suvremena lingvistika* 74 (2012), str. 221–222.

Saulan Dubravka: Leksička analiza mitopoetskog imenovanja u Revizoru N. V. Gogolja. *Folia onomastica Croatica* 20 (2012), str. 173–188.

Schaub-Gomerčić Ines: Mirko Marković Antička naselja i grčko-rimska zemljopisna imena na tlu današnje Hrvatske. Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 2004, 278 str. *Folia onomastica Croatica* 14 (2006), str. 221–224.

Schaub-Gomerčić Ines: Tekuća onomastička bibliografija (2002.–2004.). *Folia onomastica Croatica* 14 (2006), str. 225–253.

Schmidt Goran: Foreignization and domestication in the Croatian translations of Oscar Wilde's *The Picture of Dorian Gray*. *Jezikoslovlje* 2–3 (2013), str. 537–548.

Sedla Tihana: Grafički anglicizmi. *Hrvatistika* 5 (2011), str. 223–230.

Senjanović-Čopo Frane: Splitski prišvarci i nadimci. *Čakavska rič. Polugodišnjak za proučavanje čakavske riči* 1 (1994), str. 23–57.

Sesar Dubravka, Vidović Ivana: Što je novogovor učinio hrvatskomu jeziku? *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 3 (2000), str. 81–94.

Sesar Dubravka: Ivan Dorovsky, Vera Bartošova: Češko-charvatsky slovník. *Suvremena lingvistika* 1–2 (1997), str. 399–403.

Sesar Dubravka: M. I. Černyševa (ur.): Slavenska leksikografija od početaka do danas. *Suvremena lingvistika* 77 (2014), str. 103–108.

Sesar Dubravka: Novi autorski rječnik ruskoga kroatista — hrvatski viđen na drugačiji način. *Filologija* 60 (2014), str. 195–208.

Skelin Horvat Anita: Posuđivanje u hrvatski jezik u dvama razdobljima. *Suvremena lingvistika* 1–2 (2004), str. 93–104.

Skračić Vladimir: Centar za jadranska onomastička istraživanja. *Folia onomastica Croatica* 19 (2011), str. 347–355.

Skračić Vladimir: Nazivi vjetrova i strana svijeta u jadranskoj toponimiji. *Folia onomastica Croatica* 12/13 (2007), str. 433–448.

Smajić Dubravka, Vodopija Irena: Curriculum, kurikulum, kurikulum – uputnik. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 5 (2008), str. 181–189.

Snoj Marko: Slovenski priimki iz biblijskega imena Šimeon. *Folia onomastica Croatica* 12/13 (2007), str. 449–454.

Sočanac Lelija: Fonološka adaptacija anglicizama u talijanskom jeziku: fonemska redistribucija. *Suvremena lingvistika* 1–2 (1996), str. 571–581.

Sočanac Lelija: „Talijanizmi u hrvatskome jeziku“. *Suvremena lingvistika* 1–2 (2002), str. 127–142.

Sorensen Knud: On a Projected Dictionary of Anglicisms in Danish. *Suvremena lingvistika* 1–2 (1996), str. 583–588.

Spicijarić Nina: Romanizmi u nazivlju kuhinjskih predmeta u govoru Dubašnice na otoku Krku – etimološka i leksikološka obrada. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 1 (2009), str. 7–24.

Spicijarić Paškvan Nina, Opašić Maja: Holonim ruka i njegovi meronimi kao sastavnice hrvatskih i talijanskih frazema. *Suvremena lingvistika* 71 (2011).

Stamać Ante: Metaforika vatre u Juditi. *Colloquia Maruliana* (2001), str. 347–353.

Стаматоски Трајко: Карактеристики на микропонимјата на Скопје. *Folia onomastica Croatica* 12/13 (2007), str. 455–465.

Станковска Љубица: Презентација на наколку стари лични имиња. *Folia onomastica Croatica* 12/13 (2007), str. 467–484.

Stanojević Mateusz–Milan: Konceptualna metafora u kognitivnoj lingvistici: pregled pojmova. *Suvremena lingvistika* 68 (2009), str. 339–371.

Stojanov Tomislav, Vučić Zoran: Korpusnojezikoslovna obradba tekstova Sportskih novosti. *Filologija* 59 (2013), str. 103–129.

Stojanov Tomislav: Saussureova sintagmatika i pitanje naziva jedinica sintakse skupine. *Filologija* 46–47 (2007), str. 271–284.

Stojić Aneta, Štiglić Tamara: Kollokationen im deutsch-kroatischen Sprachvergleich. *Jezikoslovlje* 2 (2011), str. 263–282.

Stojić Aneta: Hjemачке posuđenice i hrvatski ekvivalenti. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (2009), str. 357–369.

Stojić Aneta: Семантичка prilagodba nadregionalnih njemačkih posuđenica (na primjeru imenica). *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 1 (2006), str. 53–63.

Sučević-Međeral Krešimir: Stabilizacija i pridruživanje hrvatske terminologije (*Hrvatski jezik na putu u EU*, ur. Maja Bratanić. Zagreb: Biblioteka Znanstveni zbornici, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2011.) *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 2 (2013), str. 522–525.

Sujoldžić Anita, Finka Božidar, Šimunović Petar, A. Chaventre, Rudan Pavao: Jezična mikroevolucija otoka Silbe i Oliba (analiza bazičnog rječnika). *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 1 (1987), str. 107–115.

Superanskaja V. Aleksandra: Современные русские прозвища. *Folia onomastica Croatica* 12/13 (2007), str. 485–498.

ВЕСТИ

ЗАСЕДАЊЕ ПРЕДСЕДНИШТВА МЕЂУНАРОДНОГ КОМИТЕТА СЛАВИСТА

У Букурешту се 23. и 24. септембра 2016. године састало проширено председништво Међународног комитета слависта. На заседању је било речи о организацији XVI Међународног конгреса слависта, који ће се у августу 2018. године одржати у Београду. Србију су представљали чланови Организационог комитета конгреса: проф. др Бошко Сувајдић, председник Међународног комитета слависта, проф. др Љиљана Бајић, проф. др Петар Буњак, проф. др Вељко Брборић и проф. др Рајна Драгићевић. Српски представници обавестити су председништво МКС-а о припремама конгреса. Председништво је усвојило 30 тематских блокова од укупно 53, колико их је било пријављено.

МЕЂУНАРОДНО ЗАСЕДАЊЕ ОЛА

Овогодишње редовно заседање Међународне комисије и Међународне радне групе *Општесловенског лингвистичког атласа* (ОЛА), при Међународном комитету слависта, одржано је у Београду од 17. до 22. октобра 2016. године, у организацији Српске академије наука и уметности и Института за српски језик САНУ. Заседању су присуствовали представници свих дванаест словенских делегација ОЛА и представници Српске националне комисије за ОЛА. Радило се, као што је уобичајено, на пленарним седницама Међународне комисије и по секцијама: Фонетско-граматичка, Лексичко-творбена, Морфолошка комисија, Поткомисија за морфонолошку транскрипцију и Компјутерска поткомисија, и утврђене су обавезе које до наредног заседања треба обавити у вези са публикавањем томова Атласа који су у надлежности појединих националних комисија.

ГОДИШЊА СКУПШТИНА ОДБОРА ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

У Београду је 6. децембра 2016. године, у САНУ, одржана годишња скупштина Одбора за стандардизацију српског језика. Скупштину је водио академик Иван Клајн, председник Одбора. Скупштини су поред чланова Одбора присуствовали и председници и секретари његових комисија, други лингвисти и бројни новинари.

После отварања, присутнима се обратио академик Владимир Костић, председник Српске академије наука и уметности. Он је истакао да је језик у самом центру националног идентитета, подсетио да је пре 175 година основано Друштво српске словесности с примарним циљем да брине о језику и да то остаје и приоритет САНУ и обећао сваку подршку Одбору као и напорима за проучавање српског језика и ћирилице примерених њиховом значају. Присутнима се затим обратио и специјални саветник министра за културу и информисање Драган Хамовић, подржао рад Одбора и позвао Одбор да се укључи у рад на изменама постојећег закона о језику и писму, најавио скоро формирање Савета за језик, у коме види и представнике Одбора, као и у предстојећем послу на изради стратегије културе, посебно у делу о језику.

Уводно излагање поднео је проф. др Срето Танасић, потпредседник Одбора. Он је подсетио да Одбор представља стручно тело које обједињује највећи број институција и људи од струке, са српског језичког простора (Србија, Црна Гора, Република Српска) који су постигли готово једногласан став о најважнијим питањима у вези са статусом српског језика у Србији и на целокупном говорном подручју и око предлагања мера како би се његов положај унапредио, те да се о српском језику и ћирилици мора водити стална и организована брига, како на плану његовог изучавања на свим нивоима тако и на осавремењавању његове норме. Одбор полази од неспорне чињенице да језичку политику воде заједно држава и струка: језичко планирање врши струка у тесној сарадњи с државом, а језичку стратегију утврђује и проводи држава у тесној сарадњи са струком. На подстицај Одбора за ово време урађен је низ капиталних дела нужних за осавремењавање стандарднојезичке норме. Поред ових послова, Одбор се стално бави и појединачним питањима српског језика која намеће свакидашњица. Истакао је да држава мора да преузме бригу о српском језику, да уважава мишљење струке, да је нужно да се формира Савет за језик, да се одмах почне израда закона о језику и писму, да се направе програми

учења српског језика од основне школе до факултета, да се посвети одговарајућа државна брига статусу српског језика у светским славистичким центрима, те да Влада или ресорна министарства обезбеде минимална средства за рад Одбора за стандардизацију српског језика.

КОНФЕРЕНЦИЈА EUROJOS-XII SŁOWNIK JĘZYKOWY –
LEKSYKON – ENCYKLOPEDIJAW PERSPEKTYWIE BADAŃ
PORÓWNAWCZYCH SŁOWIAN I ICH SĄSIADÓW,
ЛУБЛИН, 7–9. XII 2016.

У Пољској у Лублину, од 7. до 9. децембра текуће године, одржана је конференција међународног етнолингвистичког пројекта ЕУРОЈОС под насловом *Речник језички – лексикон – енциклопедија у предстојећим компаративним истраживањима о Словенима и њиховим суседима*. Пројекат ЕУРОЈОС (*Језичка и културна слика света Словена и њихових суседа*) започео је 2001. год. под руководством професора Жежи Бартмињског, 2008. год. је обновљена и представљена његова концепција, а од 2009. год. пројекат је постао део истраживачког програма Института за славистику Пољске академије наука.

Прва фаза пројекта успешно је окончана 2015. год. заснивањем и израдом колективног речника *Аксиолошки лексикон Словена и њихових суседа* (*Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów*), под редакцијом Жежи

Бартмињског, чији је први том *Дом* објављен 2015. год у Лублину (редактори Ј. Бартмињски, И. Бјелинска-Гардзел, Б. Живицка). Непосредно пред почетак овогодишње конференције изашао је трећи том овог Лексикона *Рад* под редакцијом Ј. Бартмињског, М. Бжозовске и С. Небжеговске-Бартмињске, а у завршној фази су радови на још три тома: *Европа*, *Слобода* и *Част*, чије се објављивање ускоро очекује.

На конференцији је учествовало више од 20 истраживача из 8 земаља: Пољске, Русије, Србије, Украјине, Литваније, Хрватске, Белгије и Белорусије.

Главни циљ скупа био је да се у виду појединачних излагања истраживача на пројекту и у међусобном разговору у дискусији размотре општа питања у вези са наставком рада на пројекту ЕУРОЈОС-2, која укључују следеће теме: разноликост врста лексикографских публикација, јединице описа у речнику, лексикону, енциклопедији, разлика између општег и енциклопедијског знања, структура чланка у дескриптивном речнику, лексикону, енциклопедији, принципи уређивања у речнику, лексикону, енциклопедији. У току два дана прочитана су 22 реферата, приказан је и оцењен објављени први том *Дом Аксиолошког лексикона*, промовисан је трећи том *Рад* и предочено актуелно стање рада на преосталим томовима *Европа*, *Част* и *Слобода*. Последњег дана конференције организован је радни

састанак сарадника на пројекту како би се планирао даљи рад и израда томова Породица, Здравље, Домовина, Демократије и др. Договорен је састав тимова који ће радити на појединачним томовима и размотрене су могућности наставка финансирања пројекта за наредне четири године.

У раду конференције, са рефератом на тему *О структури чланка у језичком речнику, лексикону и енциклопедији (са освртом на јединице описа у ове три лексикографске публикације)*, учествовале су др Стана Ристић и др Ивана Лазић-Коњик из Института за српски језик САНУ.

Детаљније информације о словенској етнолингвистици, раду етнолингвистичке школе и самом пројекту ЕУРОЈОС могу се наћи на следећим линковима: <http://www.rastko.rs/projekti/etnoling/>, <http://journals.umcs.pl/et/issue/archive>, <http://ispan.waw.pl/default/pl/projekty-naukowe/217-euro-jos>

Ивана Лазић-Коњик (Београд)

ЦИКЛУС ПРЕДАВАЊА СРПСКА ЛИНГВИСТИКА ДАНАС

Циклус предавања Српска лингвистика данас део је програма САНУ за обележавање 175-годишњице оснивања Друштва српске словесности. Предавања из овог циклуса посвећена су српској дијалектологији, ареалној лингвистици, историји језика, етимологији и ономастици, фонологији, граматички, лексикологији и лексикографији, когнитивној лингвистици те контрастивној лингвистици и типолошким истраживањима.

Прва четири предавања одржана су од фебруара до јуна 2016. године, првог понедељка у месецу, у сали 2 на првом спрату Палате САНУ. Од септембра до децембра одржана су следећа четири предавања:

Рајна Драгићевић: *Српска лексикологија данас: садашње стање и перспективе* (12. септембар),

Људмила Поповић: *Актуелна питања когнитивнолингвистичких проучавања српског језика* (24. октобар),

Јелица Јокановић-Михајлов: *Фонетика, фонологија и прозодија српског језика* (21. новембар),

Даринка Гортан-Премк: *Српска лексикографија данас* (12. децембар).

ПОСЕТА ПОЉСКОЈ

Весна Ломпар и Рајна Драгићевић са студентима и професорима Универзитета у Вроцлаву

Проф. др Весна Ломпар и проф. др Рајна Драгићевић су од 29. новембра до 3. децембра 2016. године посетиле Пољску као гостујући професори. Оне су 30. новембра одржале предавања на Универзитету у Вроцлаву, а 1. децембра на Шлеском универзитету у Катовицама. Теме њихових предавања биле су у вези са морфологијом и лексикологијом српског језика. Успостављени су контакти са пољским славистима проф. др Јаном Соколовским, проф. др Робертом Бонковским и другим професорима и договорена даља научна и стручна сарадња.